

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 247 » 31 octombrie 2009 – 6 noiembrie » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

ROCKIN'
BY MYSELF

Dragostea nu-i
pentru oricine?

Dumitru Ungureanu

Nici nu apucasem să ascult a treia piesă de pe noul album Rammstein – *Liebe ist für alle da*, cumpărat luni de la Rock-shop, cînd vecinii au dat năvală...

ÎN » PAGINA 13

Trei răspunsuri de la Cristian Teodorescu

Bogdan Romaniuc

„Cartea asta este reconstituirea unei lumi care altfel s-ar fi pierdut”, mărturisește Cristian Teodorescu, autorul volumului *Medgidia, orașul de apoi*, apărut la Editura Cartea Românească. De asemenea, citiți și o recenzie a cărții.

ÎN » PAGINA 12

Un joc cald-rece cu trecutul

Alina Purcaru

Cum să-ți tratezi propriile povești de viață detașat și lucid și ce presupune efortul de a rămîne sincer cînd te confesezi, fără să expui intimitatea celui alt, au fost chestiunile tari în jurul cărora s-a discutat la lansarea cărții Aurei Liiceanu, *Prin perdele*, care a avut loc joia trecută, la Cărturești Verona.

ÎN » PAGINA 4

ADRIAN MARINO MĂRTURISEA CĂ A FOST UN LIBER PROFESIONIST INTEGRAL

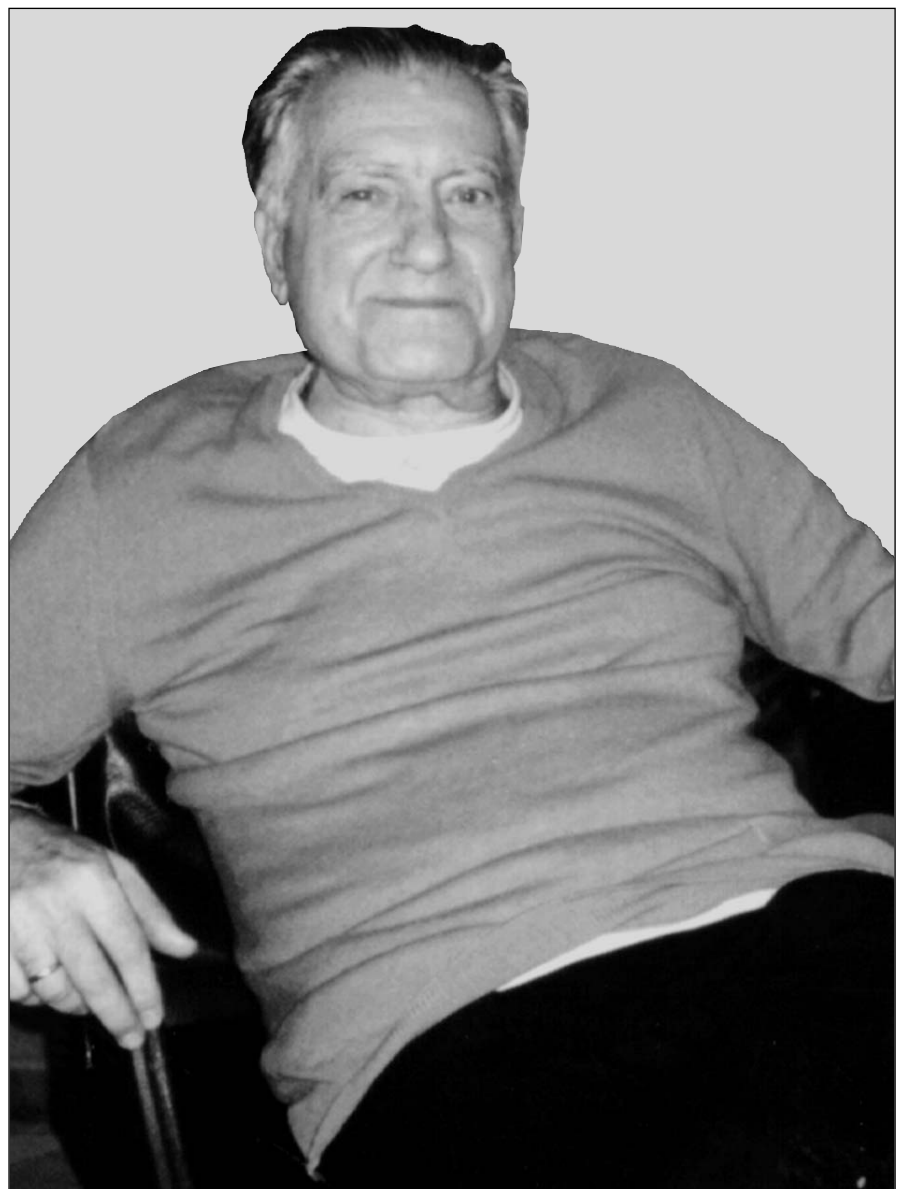
„Nu m-am integrat nicăieri, n-am semnat un stat de plată în viața mea“

» Interviu pe care îl puteți citi în acest număr este un veritabil document.

» El a fost realizat de Grigore Ilisei pentru emisiunea „Oleacă de taifas”, difuzată de TVR Iași în mai 1995.

» Un dialog ce avea loc cu mult înainte de integrarea în Uniunea Europeană, dar la cîteva secole de la integrarea europeană a culturii române, pe care Marino o susținea cu tărie, așa cum reiese și din discuție.

» „Cultura occidentală, fapt important, în ansamblul ei este de esență citadină, urbană, în vreme ce la noi mentalitatea este încă rurală prin forța lucrurilor; cu intelectuali la prima generație sau cel mult la a doua, ceea ce nu ne dă prea multe șanse.”

Citiți interviul ÎN » PAGINILE 7-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Băsescu versus România

Lucian Dan Teodorovici

Deși campania electorală abia și-a consumat prologul, e deja evident că se constituie în una dintre cele mai murdare din ultimii 20 de ani. Murdară în sensul că se apelează la trucuri absolut detestabile pentru victoria finală, la toate mijloacele posibile de a fraieri, acesta e verbul, cât mai mulți votanți, de a-i manipula într-un mod vulgar ce atestă, încă o dată, disprețul pe care-l au politicienii față de inteligența imensei „mase de manevră”.

Campion în acest sens nu avea cum să fie altcineva decât Traian Băsescu. Cel care, în cinci ani, a coborât nivelul discursului politic, ba chiar al politicii în general, în zone mociroase, mai jos decât a fost vreodată, și-a construit o campanie în ton cu ceea ce a

făcut pînă acum. Iar dacă ceea ce a făcut pînă acum a însemnat să provoace și să întrețină scandaluri, să arunce fumigene pe piață, să manipuleze grosolan oamenii prin acțiuni populiste, neacoperind de fapt nici un fond prin aceste forme gălăgioase, cum altfel s-ar fi putut arăta într-o campanie electorală, în care asemenea mijloace „de luptă” oricum sînt folosite în general de politicieni?

Capacitatea lui Traian Băsescu de a ascunde totuși de ochii masei manipulate mecanismele manipulării e uluitoare. Spre exemplu, nu știu ce alt președinte, inventînd un referendum atît de inutil în esență, dar care îi folosește enorm ca teză populistă în această campanie, ar fi reușit să convingă nu doar masele, dar și pe mulți din societatea civilă de necesitatea lui. Necesitatea

lui? Acum?! Pentru orice om ar trebui să fie mai mult decât evident că este un joc politic absolut nedemn, căci e făcut pe cheltuiala noastră, într-un moment de criză acută, doar din dorința individuală a unui politician de a se mai folosi o dată de banii publici în scopuri pur personale (vezi, printre multe altele, și afișele de campanie pentru referendum, unele care n-au nimic democratic în ele, vizînd doar victoria sa la prezidențiale).

Nu știu apoi ce alt președinte ar fi reușit să cucerească minți luminate după ce, refuzînd un premier susținut de o majoritate parlamentară, aruncă țara în haos, apoi spune: ei sînt vinovați de acest haos, căci nu acceptă alegerea mea pentru funcția de premier. Ei, parlamentarii. Ideea finală care se extrage de-aici?

Nicidecum alta decât că el, președintele, din postura autoasumată de factotum, poate conduce și singur o țară, fără nevoia unor parlamentari care să mai aibă idei. Ce-a cerut deci Băsescu? Ca sute de oameni, investiți la rîndu-le democratic cu putere în parlament, să se supună voinei unuia singur! Iar dacă nu o fac, atunci, evident, ei sînt ticăloșii care distrug țara. Nu el, cel care se încapăținează în planuri cu un unic beneficiar, adică el însuși! Oare nici măcar asta, m-am întrebat la timpul potrivit, nu-i va face pe susținătorii lui Traian Băsescu să-și aducă aminte de dictatura comunistă? Răspunsul, evident, a fost nu: președintele i-a convins că dreptatea e tot de partea lui.

Pe lîngă acestea, pe lîngă multe alte manipulări grotesti, dar

eficiente, și-au intrat din plin în rol sondajele de opinie. Probabil cele mai ticăloase instrumente de manipulare, cu efect foarte puternic cînd e vorba de turul întîi, cel care selectează prezidențiabilii. După ce și-a declarat public preferința de a-l avea alături în turul al doilea pe Mircea Geoană, candidat slab, care n-are cum să capaciteze toată antipatia populară la adresa lui Traian Băsescu, institutele de sondare apropiate Cotroceniului au pornit imediat la „construirea” acestei dorințe prezidențiale. Crin Antonescu, singurul care ar putea încurca planurile, apare în aceste sondaje, invariabil, la mai mult de zece procente sub candidatul P.S.D.-ului. Și asta pentru că, o știe foarte bine președintele, Antonescu poate aduce lîngă el, în turul al doilea, mult mai mulți dintre votanții anti-Băsescu decât Mircea Geoană. Manipularea îi iese și de data asta: dacă ar fi să mă uit doar în jur, la persoanele cu care discut pe subiect, deja dezamăgirea și senzația că votul lor va fi inutil

s-au instalat. Iar de-aici pînă la a prefera să facă altceva în ziua votului decât să se îndrepte spre secții nu mai e foarte mult.

Ar mai fi și altele, multe altele de discutat pe temă. Dar fie și dintr-atît reiese că, dacă ne referim la modul în care și-a construit această luptă electorală, indiferent la problemele reale ale țării, atent doar la modul cum poate să le convertească în câștig personal, Traian Băsescu nu acoperă deloc sloganul lui de campanie, „Băsescu pentru România”. Dimpotrivă, sloganul care i s-ar potrivi ar fi „Băsescu versus România”. Căci în fapt, în această campanie, președintele și-a intensificat războiul personal cu țara, împărțindu-ne în dușmani personali ai săi (toți cei care-l contestă) și oșteni fideli (dar nu mai mult decât oșteni, adică oameni utili doar pînă-n momentul victoriei). Or, un președinte ar fi trebuit, conform clișeului politic, să fie al tuturor. Traian Băsescu însă ne arată clar că nu e al nimănui. El își aparține lui însuși. Și își este suficient.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Televizor în Epoca de Aur

Radu Pavel Gheo

În decembrie 2009 se vor împlini douăzeci de ani de la Revoluția Română și de la căderea comunismului. Nici nu-mi vine să cred. Încep să uit, cum încep să uite și alții, iar în jur cresc generații care nici nu au ce să-și amintească din anii aceia cenușii. E bine că nu își amintesc, că nu au ce să-și amintească. Rău e cînd încep să aibă nostalgii bazate pe reflexul inerent ființei umane de a idealiza trecutul, „epoca de aur”. E rău și periculos să vezi în comunism soluția la relele lumii contemporane, căci în realitate – cel puțin în România – el este în continuare una din principalele lui cauze. Dar și asta s-a uitat sau nu se știe. Multe nu se mai știu.

Poate n-ar fi rău ca din cînd în cînd să ne mai amintim detalii din Epoca de Aur a lui Nicolae Ceaușescu. Lucruri mărunte, probleme cotidiene, realități absurde devenite normalitate și intrate în rutină. Cum ar fi, de exemplu, ce însemna *entertainment*-ul la televiziunea română de la sfîrșitul anilor 1980 și ce puteau vedea cetățenii români la TVR în acea vreme – asta în cazul în care nu era întrerupt curentul în sat, oraș ori cartier.

Am găsit pe undeva niște programe radio și TV de atunci, așa că o să redau aici, spre aducere-aminte, cîteva titluri. Nu știu cît erau de educative sau de distractive, dar în mod cert ilustrează o anumită viziune asupra rolului televiziunii în viața individului.

Iată, de exemplu, cum suna programul integral al Televiziunii Române din 30 decembrie 1988. La ora 19.00 era *Teledurnalul*, care dura treizeci și cinci de minute. Urma o emisiune intitulată (răbdare, vă rog) „Tezele și orientările formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu – program de muncă și acțiune revoluționară pentru pregătirea Congresului al XIV-lea al partidului, pentru progresul economic și social al României”. Toată emisiunea dura douăzeci de minute – cam puțin pentru un titlu atît de generos. Urma, la 19.55, „File de glorioasă istorie – Columele Republicii”, o emisiune aniversară despre proclamarea Republicii Populare Române în 1947. Nu erau uitate nici *entertainment*-ul, nici educația: la 20.15 începea spectacolul literar-muzical-coregrafic „Slăvită fii, Republică Română!” – adică partea de *entertainment*, iar la 20.50 „România în lume – înaltul prestigiu al politicii externe românești, al inițiativelor

și acțiunilor președintelui Nicolae Ceaușescu consacrate păcii și colaborării internaționale”, care trebuie să fi fost partea de educație. Mai departe, la 21.20 se difuza o emisiune despre care habar n-am ce să spun. Titlul spune, simplu și neclar: „Mîndria de a fi cetățean al României socialiste”. După un sfert de oră urma o altă emisiune cu conținut incert, dar bine ancorat în retorica vremii: „Noblețea unui generos îndemn: «A învăța, a munci, a cerceta – a fi revoluționar»”. Chiar așa! Mi se pare incredibil, ba chiar suprarealist. Dar asta era realitatea – sau cuvintele realității.

La 21.45 urma ediția a doua a „Teledurnalului” (variantea prescurtată), iar la 22.00 „Închiderea programului”. Atît. Fără filme, fără reclame, fără alte prostioare.

Mă mai uit o dată peste cele trei ore de program TV anterevoluționar și tot nu-mi vine să cred. Un asemenea program te face să accepți, cu noduri, dar cu înțelepciune, pînă și emisiunile cu Oana Zăvoranu, omul cu laptop sau Piticul Porno ori interminabila căutare a Elodiei, fiindcă ele țin deja de o altă paradigmă, a libertății de a face ceea ce ne place. Oricît de ciudat ar părea, se numără și ele printre lucrurile pentru care s-a luptat și s-a murit în 1989. Și e bine așa. A trebuit să-mi amintesc anii de atunci ca să-mi dau seama, dar e bine așa. E mai bine decât a învăța, a munci, a cerceta, a fi revoluționar și a țînji după banane și salam.

SUPLEMENTUL LUI JUP

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ • BUCUREȘTI

RE-WRITING THE MAP OF EUROPE

Despre literatură, fără plictis

Scriitori care mai de care mai diferiți și singulari, cărți noi și discuții pe la mese, întrebări serioase, plus partea de „trivia”: glume, mondenități și povești cu și despre scriitori și cititori. Asta a adus Festivalul Internațional de Literatură București, cu naturalețe și firesc.

Alina Purcaru

S-a întâmplat și a doua oară, și chiar mai bine decât prima dată: Festivalul Internațional de Literatură București – Re-writing the Map of Europe (28-30 noiembrie) a funcționat la a doua ediție cu toate motoarele pornite. Cei trei care l-au organizat, Oana Boca, director de imagine al Editurii Polirom, Bogdan-Alexandru Stănescu, director editorial la Polirom, și scriitorul Vasile Ernu au reușit să aducă pe afiș scriitori din zone foarte diferite și ca geografie, și ca stil, iar oamenii care au umplut în fiecare seară Clubul Țăranului Român s-au implicat de data asta în discuții.

Prima seară

În prima seară chiar publicul a fost surpriza, adică reacțiile prompte ale oamenilor după lecturi și pornirea de a pune întrebări. José Luís Peixoto, un foarte aclamat scriitor portughez, rusul Zahar Prilepin, vîrf de lance în oferta de proză de categorie grea în propria țară, Vasile Ernu, Florin Iaru și Radu Aldulescu au deschis festivalul, cu lecturi și cu discuțiile de după. Peixoto a citit din romanul care abia de câteva zile îi

apăruse la Polirom, *Nici o privire*, cartea sa de debut de altfel, dar și cea care l-a propulsat definitiv în lumea editorială după ce a luat Premiul Jorge Luis Saramago.

Distant și mult mai reținut decât Peixoto, Zahar Prilepin a citit și el un fragment din *Sankya*, un roman pe care l-a prezentat chiar editorul său rus ca un fel de continuare la zi a literaturii de război în linia nihilistilor ruși. Trebuie spus că Prilepin a fost în Georgia în timpul războiului, iar experiența de acolo s-a văzut clar în fragmentul pe care l-a citit. A vorbit despre asta răspunzînd unei întrebări din sală și a lămurit că în Georgia n-a plecat mînat de idei militariste, ci că s-a dus cu „o echipă de băieți veseli cu care-i era bine” (nu e chiar genul de individ de la care te aștepti să-ți faci mărturisiri în detaliu). Prietenii lui, a completat, sînt jumate ruși, jumate ceceni și nimeni nu se ceartă cu nimeni. Și tot o întrebare din sală l-a făcut să vorbească despre revista „Novaya Gazeta”, al cărei redactor-șef este, pentru ediția din Nijni Novgorod: atît de urîtă a fost această revistă de putere că s-a ajuns la un moment dat la griparea rețelei de computere, iar războiul cu puterea a ajuns pe față.

Scriitorii români au avut momentele lor: Florin Iaru a citit cu umor cîteva proze scurte, iar Radu Aldulescu, pagini dintr-un roman la care lucrează acum, *Ana Maria și îngerii*. A ales un episod plasat în 1987, despre fuga unei femei, mama Anei Maria, peste granița Ungariei cu Austria, pentru a se trezi în fața unui lagăr pentru transfugii din lumea a treia. Foarte interesante au fost reacțiile tuturor cînd Costi Rogozanu i-a întregat de ce le e cel mai frică. S-ar putea ca ființele umane să uite că sînt ființe umane și asta-l sperie pe Peixoto, Prilepin se teme că Rusia ar putea ea însăși să dispară, Aldulescu răspunsese prin chiar pasajul citit, iar Florin Iaru a spus rîzînd aproape: „Nu mi-e frică de nimic dintre lucrurile omenesti, doar de un moment, între 3 și 4 dimineața, cînd se face foarte liniște”.

A doua seară

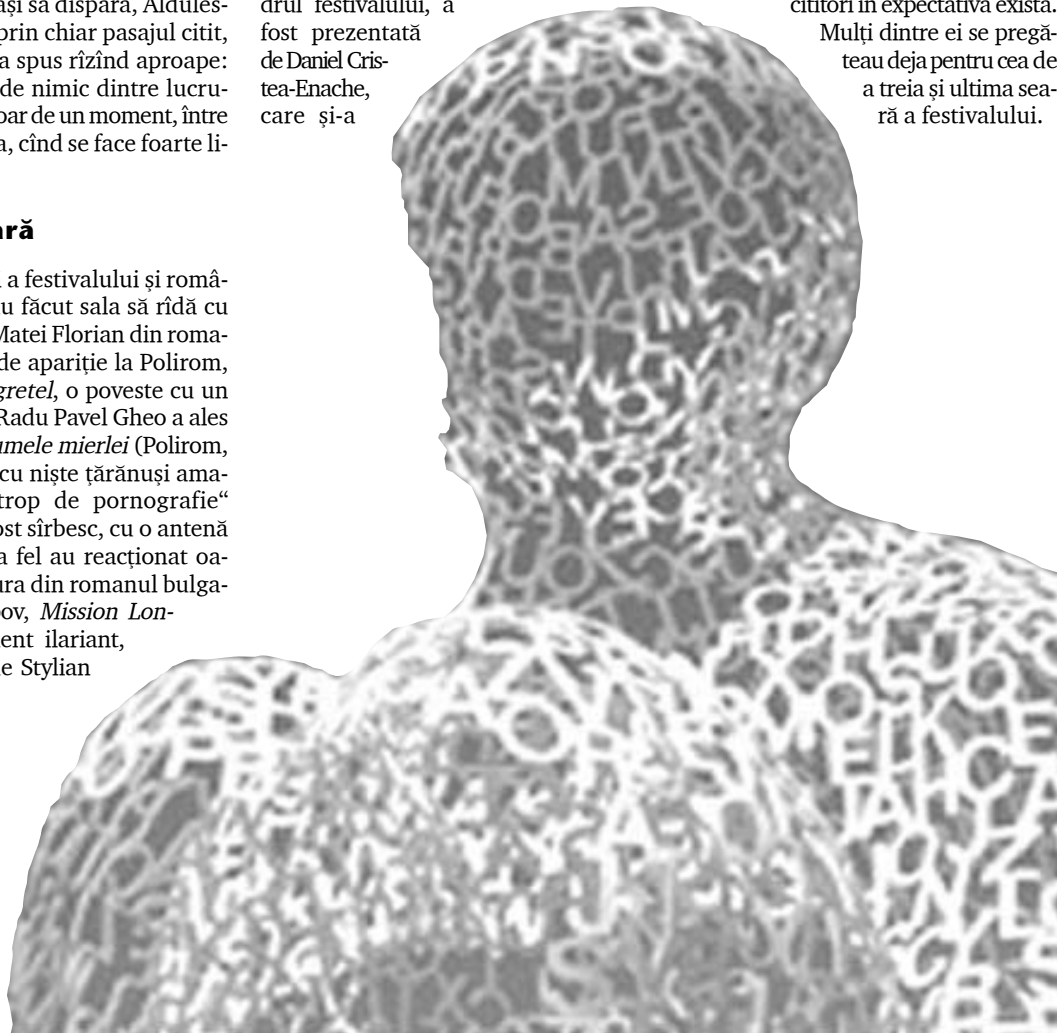
În a doua seară a festivalului și românii, și străinii au făcut sala să rîdă cu lacrimi: a citit Matei Florian din romanul lui în curs de apariție la Polirom, *Și Hams Și Regretel*, o poveste cu un pitic peltic, iar Radu Pavel Gheo a ales din volumul *Numele mierlei* (Polirom, 2008) o proză cu niște țărănuși amatori de „un strop de pornografie” prinsă pe un post sîrbesc, cu o antenă improvizată. La fel au reacționat oamenii și la lectura din romanul bulgarului Alek Popov, *Mission London*, un fragment ilariant, tradus și citit de Stylian

Deyanov, cu bulgari pripășiți la ambasada din Londra. Răzvan Petrescu și Philip Ó Ceallaigh, care au citit lucruri mai serioase, dar au povestit altele absolut neserioase, au balansat procentajul de umor pe pagină livrat în a doua seară a festivalului. Răzvan Petrescu a citit un text dur, postfața volumului *Foxtrot XX* (Cartea Românească, 2008), urmat de *Jaf armat*, proză nepublicată încă, iar Philip Ó Ceallaigh, o pagină din cel mai recent volum al lui de povestiri, *Și dulce e lumina* (Polirom, 2009). Cartea s-a lansat într-un ton foarte relaxat, chiar în cadrul festivalului, a fost prezentată de Daniel Cristea-Enache, care și-a

atras și glume cu ocazia asta, ca debutant în critica de cărți străine.

La fiecare întîlnire, „Suplimentul de cultură”, amfitrion în prima seară, și „Dilemateca”, responsabilă pentru discuțiile din seara a doua, prin Mircea Vasilescu, Simona Sora și Marius Chivu, au încercat să medieze între diversele întrebări ale publicului și teme mai aplicate. Proza scurtă, care în sine sau drum spre roman, a fost subiectul ultimei serii, dată fiind concentrația de noveliști invitați, iar concluzia a fost că genul, multă vreme ocolit, va începe să prolifereze și că cititori în expectativă există.

Mulți dintre ei se pregăteau deja pentru cea de a treia și ultima seară a festivalului.

» Foarte interesante au fost reacțiile tuturor cînd Costi Rogozanu i-a întregat de ce le e cel mai frică. S-ar putea ca ființele umane să uite că sînt ființe umane și asta-l sperie pe Peixoto, Prilepin se teme că Rusia ar putea ea însăși să dispară, Aldulescu răspunsese prin chiar pasajul citit, iar Florin Iaru a spus rîzînd aproape: „Nu mi-e frică de nimic dintre lucrurile omenesti, doar de un moment, între 3 și 4 dimineața, cînd se face foarte liniște”.

PRIN PERDEA, DE AURORA LIICEANU

Un joc cald-rece cu trecutul

Cum să-ți tratezi propriile povești de viață detașat și lucid și ce presupune efortul de a rămâne sincer când te confesezi, fără să expui intimitatea celui alt, au fost chestiunile tari în jurul cărora s-a discutat la lansarea cărții Aurorei Liiceanu, *Prin perdea*, care a avut loc joia trecută, la Cărturești Verona.

Alina Purcaru

„E greu să nu minți și să spui doar lucruri care pot fi spuse.” Cu această constatare a început Zoe Petre să vorbească despre cartea bunei sale prietene, Aurora Liiceanu. *Prin perdea* este un volum la graniță,

construit după convenția nici-nici. Ar fi memorii, dacă nu s-ar amesteca, în părți egale, cu paginile eseistice, în așa fel încât trăitul și teoria să nu se dezbrace nici la proba confesiunii. Confesiuni neconfesive așadar, le-a spus tot Zoe Petre: când te hotărăști să vorbești despre viața și timpul tău, cel mai greu e să nimeriști distanța care să te lase să povestești „netrecând nici o clipă hotarul discreției”. Și nici unul dintre cei care i-au prezentat cartea – Cecilia Ștefănescu, Zoe Petre și Ovidiu Șimonca, priemiți de Oana Boca, director de imagine al Editurii Polirom – nu ar fi simțit nevoia ca autoarea să fi tras mai mult de perdea, cum plastic s-a exprimat Ovidiu Șimonca.

Dincolo de vutul dat pentru exercițiul distanței, despre care s-a vorbit mult, sau pentru valorile discreției, există un alt nivel la care cartea Aurorei Liiceanu a funcționat infailibil pentru

fiecare dintre vorbitori: li s-a adresat și i-a implicat personal. Trei oameni cu formații, preferințe și experiențe de viață diferite, cum sînt Cecilia Ștefănescu, Zoe Petre și Ovidiu Șimonca, au vorbit despre modul aparte în care confesiunile Aurorei Liiceanu i-au implicat nu în calitate de cititori degajați, ci ca subiectivități perturbabile, zgîndărindu-le amintiri și experiențe. Și Cecilia Ștefănescu, și Ovidiu Șimonca au spus că s-au regăsit, cu tot cu experiențele lor de părinți, în paginile în care se vorbește despre maternitate și copilărie, despre problemele, migrenele, dar și gingășiile pe care un copil le aduce când vine pe lume. Iar când Aurora Liiceanu povestește despre viața ei cu fiul, Ștefan, despre greutățile de femeie singură, de studentă strălucită ajunsă femeie de serviciu la grădinița Suveica, în fine, de om încercat din toate părțile, Zoe Petre știe la ce se referă, pentru că în cartea aceasta sînt părți din filmul tinereții lor. Și la fel de bine o știi cei care au fost dați la o parte, refuzați de trepădușii sistemului comunist, siliți să stea pe margine și să urmărească parada mediocrităților.

„Prin perdea” s-a cernut și literatură

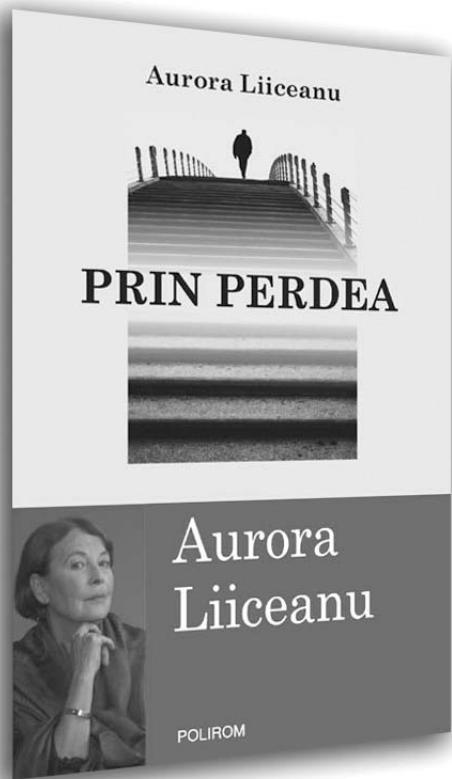
S-a și citit în seara lansării, Ovidiu Șimonca insistînd să le demonstreze celor din sală că „prin perdea” s-a cernut și literatură și că se discerne reflexul de povestitor al autoarei, în ciuda distanței

pe care Aurora Liiceanu și-o afirmă mereu față de scrisul literar. Nu ar fi fost timp să se discute mai mult și mai multe din subiectele agățate aparent în treacăt de acest volum. Foarte discret, dar cît se poate de ferm, Aurora Liiceanu vorbește, de pildă, în carte despre ferocitatea intelectualilor față de femeile intrate în arenă cu ei și despre misoginismul sau condescendența îngăduitoare cu care bărbați de talia lui Constantin Noica le recomandau femeilor aspirante la cunoaștere domeniul tricotajelor și al dantelelor. Filosoful primește, de altfel, două replici usu-

rătoare în paginile memoriilor și este prima dată când întîmplări și atitudini intrate în folclorul facultății de filosofie ies la aer, și poate vor fi odată discutate.

Aurora Liiceanu a vorbit puțin în seara lansării propriiei cărți. Sala era plină și oamenii stăteau în picioare, le-a mulțumit doar și le-a împărțit cîte ceva din jocul după care a făcut cartea, ținînd cont că e totuși vorba de mărturisiri: cald-rece-cald, prea cald. N-ar fi vrut să fie nimic prea cald, dar la fel de bine se poate ca ceea ce pentru ea a fost rece, pentru alții să fie invers.

» Trei oameni cu formații, preferințe și experiențe de viață diferite, cum sînt Cecilia Ștefănescu, Zoe Petre și Ovidiu Șimonca, au vorbit despre modul aparte în care confesiunile Aurorei Liiceanu i-au implicat nu în calitate de cititori degajați, ci ca subiectivități perturbabile, zgîndărindu-le amintiri și experiențe.

Recensămîntul oamenilor din ferma animalelor

Om din fața mea are statura lui Gheorghe Hagi și plămîni unui tenor furios. A venit la eveniment împreună cu un neamț, aflat prima dată în România, un german cu figura aia tipică a străinului amabil cu toată lumea, ce trădează un mare „habar n-am ce e pe aici!”. Omul din fața mea cunoaște pe de rost vreo trei universități din Europa occidentală. Cel de lîngă el e un softtist. Unul care nu a plecat în Occident, dar care lucrează

aici, așa cum îi place lui Hagi al meu să zică: „pentru americani”. Și mai lucrează și-ntr-o instituție publică, unde, zi de zi, îți trec prin față sute de indivizi care depind de tine. Lîngă mine stă un om care face filme. Un regizor care muncește mai mult decît o să se ia vreodată țara asta în serios și care, chiar și când nu are timp, găsește să îți zică o poveste de viață. Una cu zvîc, cu schepsis și cu umor. C-așa-s regizorii! Lîngă el,

tocmai pregătindu-se să deschidă o pungă de semințe care se va da din mînă în mînă, șade un specialist în literatură comparată. Unul care, în viața de zi cu zi, e un pasionat fotograf amator, ce se ia în serios mai dihai decît mulți profesioniști. Sîntem, dacă am numărat eu bine, cinci oameni laolaltă și cu neamțul, șase. Șase oameni care au venit, într-o seară de duminică, să vadă un meci de fotbal.

Îmi place să cred că, de cele mai multe ori, ieșim cu toții la recensămîntul oamenilor. Și ieșim pe plus. Și se întîmplă lucrul ăsta mareț nu pentru că am fi parte din vreo tagmă de arieni, ci pentru că știm să ne comportăm firec în toate situațiile în care ne aruncă viața. Noi, cei cinci-șase, ne aflăm, într-o seară de duminică, la partida de prima ligă dintre Politehnica Iași și Steaua. Un loc unde am venit, vorba regizorului pe care l-am amintit mai sus, ca „să ne simțem bine”. Laolaltă cu noi erau, în afara celor cîteva mii de indivizi normali, cîteva cohorțe de idioți. Mă scuzați că nu le pot spune altfel, dar idioții sînt, după umila mea

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

păreră, indivizii care nu știu cum se mănîncă viața. Ția care, în funcție de situația în care se află, se transformă în moralisti, contestatari, victime, revoltați, ofticați sau filosofi de ocazie. Ția erau, în situația dată, o parte din „suporterii” Stelei, ce aruncau cu mizerii în familia patronului și cu petarde în tribunele ieșene, precum și o parte dintre spectatorii legitimați drept cetățeni ai județului Iași, veniți la Stadion ca Moromete la struț.

De ce am vrut să vă plictisesc cu povestioara asta? Pentru că, atunci cînd ne apasă nedumerirea sondajelor, a audiențelor, a preferințelor de masă, ar fi bine să nu uităm că noi,ăștia normali, nu sîntem luați în calcul tocmai pentru că sîntem firești. Și pentru că sîntem oameni. Iar asta o spune un stelist care, într-o seară de duminică, a ținut cu Poli Iași tocmai din cauza unor idioți. Și, alături de el, au mai fost cîțiva. Da, împreună cu un neamț care ține cu Freiburg-ul.

Ultimii eretici ai Imperiului și testamentul anticapitalist

Vasile Ernu a lansat *Ultimii eretici ai Imperiului* într-un ton de petrecere generală miercuri, 21 octombrie, la Clubul Țăranului Român. Dacă atmosfera a fost de mondenitate spumoasă, de la care nu s-a sustras nimeni, ideile schimbate de cele două personaje ale cărții nu sînt chiar genul care să te facă să zîmbești.

Alina Purcaru

Născut în URSS a fost o carte intens disputată, dar pe lângă *Ultimii eretici ai Imperiului* pare un cuminte Cuvînt înainte. Dacă în prima lui carte Vasile Ernu refuza sceptic discursul anticomunist și pro-occidental din motive mai degrabă sentimentale, de data asta atacă agresiv, concertat și radical două fronturi: și discursul de contestare a fostului regim comunist, și practicile capitaliste, iar tacticile cu care combate sînt mult mai elaborate și mai subversive decît la debut.

„Numai într-un regim în care poți fi pedepsit funcționează critica”

Cartea e un stufos, palpitant și șocant epistolar între două personaje, la marginea ficțiunii: Vasiliy Andreevici, un fel de anarhist modern cu lecturi din Gadamer și abilități de spărgător de bănci, și A.I., un fost disident care puse se la cale asasinarea lui Stalin și acum călătorește intens, invitat la tot felul de conferințe și colocvii din Occident. Comunismul, spun personajele lui Vasile Ernu, era dominația politicului, față de care mai puteai fi subversiv, capitalismul e imun însă la astfel de practici. „Numai într-un regim în care poți fi pedepsit funcționează critica. În capitalism, ea nu mai funcționează. Sînt tot mai convinși de asta. În capitalism, critica are un singur rezultat: modifică niște cifre în contabilitate”, cugeta bătrînul A.I., nostalgic după vremuri în care guerrilla părea posibilă.

Vasiliy Andreevici și A.I., în calitate de ultimii eretici ai Imperiului și beneficiari ai spațiului fluid pe care li-l lasă corespondența, elaborează și împărtășesc tactici și practici prin care să fenteze ideologiile ajunse la monopol, discursul dominant și idolii zilei. Schimbă idei cu fitil care, anunțate pe cel mai lejer ton, în două fraze, forțază

de necesitatea constantă a Statului Zeu de a se hrăni cu ființe umane”.

„Nu sînt Vasiliy Andreevici”

Spun multe alte lucruri, de calibrul comparabil, cele două personaje ale lui Vasile Ernu, și pe cît e cartea de încordată și de minată corespondența lor de idei – cu care avocatul oricărui diavol s-ar simți oriunde în largul lui –, pe atît a fost de relaxată lansarea cărții, la două zile după ce-a ieșit de sub tipar. A fost petrecere în toată regula la Clubul Țăranului Român, cu sala plină pînă la refuz și o discuție relaxată, cu Sorin Antohi, Vava Ștefănescu, Artanu și Florin Dumitrescu în jurul autorului. Vasile Ernu însuși a făcut oficiile de amfitrion și i-a inclus pe fiecare, mai glumind, mai povestind, în povestea experienței lui în România. Artanu a sugerat o mai curajoasă apropiere de mama Rusia, care are lucruri bune de oferit, iar Sorin Antohi i-a făcut ad-hoc lui Ernu o foarte măgulitoare carte de vizită: dinamitor necesar al dogmelor oficiale și ochi vigilent, plasat mereu la graniță, care vede însă cu atît mai bine unde se instalează falsul și indoctrinarea în discursul public din România.

„Nu sînt Vasiliy Andreevici”, a repetat Ernu în seara lansării, înainte să-și înceapă recitalul chitaristul Costin Soare și flautistul Ion Bogdan Ștefănescu, ultimii lui invitați. Și a mai repetat că în carte nu se glumește, cum ar fi reieșit din discuțiile invitaților și din atmosfera generală de la Clubul Țăranului Român. „Ce e adevărat și ce e fals, ce e ficțiune și ce e realitate nici autorul nu mai știe. Volumul e un cum de întîmplări, idei, obsesii cu care autorul s-a confruntat în nebunii ani ai tranziției. De aceea, mai nimic din ce este scris în acest volum nu-i aparține”, notează Ernu și la sfîrșitul volumului. Singurul lucru care e totuși limpede este că despre *Ultimii eretici ai Imperiului* se va vorbi. Stînga va avea în sfîrșit primul reper neaș cu priză la public, chiar dacă extrem, iar restul prilejul de a-și (re)evalua propriile motivații și convingeri, la proba evidentă a diferenței provocatoare.

» „Ce e adevărat și ce e fals, ce e ficțiune și ce e realitate nici autorul nu mai știe.”

FOTO: Laurențiu Mîlbăci

NU-ȚI LĂSA PRIETENII SĂ CITEASCĂ O CARTE DE DUZINĂ

INTRĂ PE NOUL WWW.24FUN.RO

24-FUN RO
CEL MAI TARE GHID ONLINE DIN ROMANIA

» **Constantin Chiriac: „Este un mare pariu să poți să îl faci pe Andriy Zholdak să accepte că publicul este scopul nostru suprem. A fost cel mai frumos și cooperant spectacol făcut cu el și care va avea un lung destin local, național și internațional“.**

Prințesa Turandot, o poveste suprarealistă cusută cu ață albă

„Copilul teribil“ al teatrului ucrainean, regizorul Andriy Zholdak, a revenit la Sibiu. *Prințesa Turandot* este un magnific spectacol suprarealist, cu poveste, mustind de umor și poezie, cu Constantin Chiriac într-un rol de zile mari (regele Altoum), alături de Cristina Flutur și Ema Vețean ca prințese și Florin Coșuleț ca prinț, cu Pali Vecsei în rolul autorului, deschizând și închizând povestea cu momente de pură poezie. Plus un preasupus cîine!

Veronica D. Niculescu

FOTO: Mihaela M. Chenescu

După *Idiotul*, *Othello?!* și *Viața cu un idiot*, Andriy Zholdak a acceptat provocarea lansată din partea Teatrului Național „Radu Stanca“ din Sibiu și a montat *Prințesa Turandot*, după Carlo Gozzi, într-o manieră originală, mutată mai aproape de locurile și timpurile

noastre. Premiera a avut loc la Teatrul Național „Radu Stanca“ din Sibiu, pe 30 septembrie.

Prințesa Turandot este povestea unei prințese din China, a cărei mină îi este promisă pretendentului care va izbuti să dezlege trei ghicitori. Dacă nu va reuși, peștorul va muri. Prințul Calaf răspunde corect, dar refuză „premiul“ în termenii stabiliți și e gata să îi urmeze pe predecesorii săi la moarte, dacă Turandot va reuși să îi afle numele.

Deși își bazează spectacolul pe poveste, Zholdak se desprinde de vechiul text și construiește o lume suprarealistă, obsedată de spaima decăderii, dar și gata să ridă de propriile obsesii. Personajele poartă însemnele nazismului, scena e înșesată de felurite simboluri ale puterii, iar Turandot este o războinică nevrotică. Spectacolul mustește de ironii și autoironii, monologurile sînt adaptate vremurilor, violențele sînt deraiate pînă în zona jocurilor pe calculator, multe idei sînt doar sugerate, mimate în tablouri suprarealiste de mare expresivitate și impact, personajele se luptă trăgînd de fire invizibile care leagă și dezleagă, înoată direct pe scîndura scenei, iar cheile de interpretare sînt în mîna privitorului.

» **„Zholdak e singurul suprarealist din zilele noastre.“ – George Banu**

Finalul este unul fals fericit, purificat de tot ce înseamnă violență, care greu se lasă urnit în scenă și e cusut cu un uriaș ac și ață albă.

Cucerit de decoruri

Regizorul Andriy Zholdak mărturisește că inițial textul propus nu îl tenta, însă s-a îndrăgostit pe parcurs de poveste. Au contribuit decisiv întîlnirile și discuțiile cu Constantin Chiriac, directorul teatrului și actor distribuit într-un rol principal, al regelui-tată, și cu scenograful Dragoș Buhagiar, pe care îl consideră „un artist care a depășit granițele țării, care poate fi sălbatic, ca și mine“ și cu care colaborează pentru prima oară.

Spectacolul a beneficiat de decoruri pregătite din timp, iar Zholdak a fost cucerit cînd a văzut „casa“ lui Turandot, schița, materialele, și cînd a auzit sunetele. „Apoi am invitat pe Măria Sa actorul în această lume“, spune Zholdak, iar pregătirea spectacolului, din acel punct, n-a mai durat decît două săptămîni.

Poveste, umor, poezie

Constantin Chiriac se întoarce astfel ca actor sub „bagheta“ magică a lui Zholdak, după ce a jucat în *Othello?!*. Directorul teatrului sibiian este distribuit în rolul regelui Altoum, rol magnific din care se desprinde ironic spre final, spre a le vorbi actorilor ca directorul de teatru ce este: „Iar se joacă Turandot!

» **„Nici un alt regizor care lucrează în teatrul european nu trezește atîtea sentimente contradictorii ca Andriy Zholdak... Apariția unui incitator ca Zholdak în teatrul ucrainean echivalează cu ivirea subită a unui cocotier într-un cîmp de cartofi.“ – Marina Davidovna**

Băgați-vă mințile în cap! Vedeți-vă de rol!“.

„Este un mare pariu să poți să îl faci pe Andriy Zholdak să accepte că publicul este scopul nostru suprem. A fost cel mai frumos și cooperant spectacol făcut cu el și care va avea un lung destin local, național și internațional“, spune Chiriac.

Regizorul, la rîndul său, crede că rolul lui Constantin Chiriac este unul dintre cele mai bune roluri ale sale: „Ca regizor, îl arăt într-o altă aură, ca un om al conflictelor“.

Prințesa Turandot este interpretată, alternativ, de Cristina Flutur, respectiv de Ema Vețean, în celelalte roluri fiind distribuiți Florin Coșuleț, Pali Vecsei, Cătălin Pătru, Eduard Pătrașcu, Vlad Robaș, Simina Contraș, Veronica Popescu, Arina Trif, Eموke Boldiszar.

Decorul, operă de artă

Scenograful Dragoș Buhagiar îl apreciază pe Zholdak de cînd a văzut *Othello?!*, spectacol care i-a intrat pe loc „ca un medicament în sînge“. Despre ce a realizat în *Prințesa Turandot*, spune că semnifică și pentru el o premieră: „E

un spectacol pe care îl simt al meu și la care mă pot uita. La marea majoritate nu mă mai pot uita, nici la premieră... Mi se pare așa, ca un timp pierdut...“, spune Buhagiar, mărturisind și că se simte foarte bine lucrînd la Sibiu. „Este un decor care poate să funcționeze ca o operă de artă în sine“, consideră Constantin Chiriac.

Muzica spectacolului este semnată de Vladimir Klykov, care a lucrat cu Zholdak la ultimele lui opt spectacole, în diferite țări. Practic, este sonorizat tot ceea ce se întîmplă în spectacol. De la pașii spectatorilor, pînă la ilustrarea muzicală a celor mai intense momente, absolut totul e însoțit de sunet. „Fiecare spectacol cu Zholdak este un duel încărcat de emoție. Sunetul este pluristratificat, este un fond sonor, nici o secundă în spectacol nu există fără acest element. Sunetele creează o rezuzită! Cred că nu există nici un regizor care lucrează atît de minuțios cu sunetul“, a spus Vladimir Klykov.

La premiera din 30 septembrie, printre spectatori s-au numărat și sora și tatăl lui Andriy Zholdak, veniți din Ucraina la Sibiu anume pentru eveniment.

Andriy Zholdak

ADRIAN MARINO MĂRTURISEA CĂ A FOST UN LIBER PROFESIONIST INTEGRAL

„Nu m-am integrat nicăieri, n-am semnat un stat de plată în viața mea“

Interviul pe care îl puteți citi în aceste pagini este un veritabil document. El a fost realizat de Grigore Ilisei pentru emisiunea „Oleacă de taifas”, difuzată de TVR Iași în mai 1995. Anul în care apăruse volumul *Pentru Europa. Integrarea României. Aspecte ideologice și culturale*, reeditat în 2005, când Adrian Marino s-a stins din viață. Un dialog ce avea loc cu mult înainte de integrarea în Uniunea Europeană, dar la câteva secole de la integrarea europeană a culturii române, pe care Marino o susținea cu tărie, așa cum reiese și din acest dialog.

Interviu realizat de Grigore Ilisei

Aș vrea să ne situăm în dialogul nostru puțin pe teritoriul biografismului și v-aș ruga să vă referiți la un moment tragic al existenței dvs., la anii, mulți, când ați fost silit la o absență din viața literară. Ce s-a întâmplat atunci? N-ați mai publicat, dar nu-mi închipui că timp de douăzeci de ani ați încetat să citiți și să scrieți.

Dați-mi voie! Într-o perioadă n-am putut să citesc și să scriu absolut nimic, în sensul că opt ani i-am petrecut în închisoare.

Unde și pentru ce motiv?

În cei opt ani, între 1949 și 1957, am trecut prin unsprezece închisori. Am o viziune foarte exactă despre închisori. Am unele păreri deosebite față de anumite cărți scrise despre închisoare și cu privire la emisiunile de televiziune, pe care nu le mai citez acum. Este opinia martorului ocular. Dați-mi voie să exprim un punct de vedere.

Nu-l impun nimănui. Sînt pentru libertate în toate direcțiile, dar, cum spune un francez, *c'est mon opinion et je le partage*. Deci am fost arestat pentru activități ale tineretului universitar național-tărănesc. Fiind asistent la facultate, am avut legături cu această organizație și în baza acestui lucru am fost închis.

Unde erați atunci? În Iași?

La București. Am fost condamnat la opt ani și a fost destul de greu. Din mai multe motive. În primul rînd, pentru că închisoarea este grea prin natura ei. De pildă, degetul acesta este rupt în fabrica de la Aiud, unde făceam balamale. Nu chiar asta reprezintă pasiunea vieții mele și profesiunea mea de bază, dar s-a întâmplat să fie și, cum vă spun, mi-am dat seama că în închisoare existau foarte puțini oameni care intraseră exact pentru ceea ce-am intrat eu. Aici e punctul central. Iată, majoritatea foștilor deținuți politici, de perfectă bună-credință, nu le conteste nimica, erau oarecum naționaliști de extremă dreaptă, iar eu eram antitotalitar, cum sînt și acum, de centru, democrat, credeam în democrația occidentală, burgheză, pluralistă, în drepturile omului și am rămas așa pînă azi. Deci eram oarecum izolat. Asta pentru a nu intra în alte amănunte. Vă dați seama că nu vreau să orientez emisiunea într-o direcție care, poate, nu-i așa interesantă în acest context. E foarte interesantă în alt context. Dar sub raportul acesta n-a fost foarte stimulant și-mi aduc aminte de o reacție, între multe altele, a lui Radu Cioculescu, care era și el în închisoare, îl știți foarte bine, traducătorul lui Proust, democrat, redactor la Fundațiile Regale. Spunea: „Uite, îi vezi pe ăștia cum vibrează la ideea națională, dar nu și la ideea democratică“. Discutam cu el. Mai existau și spirite democratice pure, de formație occidentală, pluralistă, proeuropene, care gîndeau ca mine. Sub acest raport nu m-am simțit extrem, extrem de bine, dar sînt solidar în continuare cu suferința umană, cu consecvența, cu caracterul și demnitatea unor oameni, care, chiar dacă nu aveau același crez politic integral, pe plan civic și moral se bucurau de

toată admirația mea. Suferința umană, aici e un lucru important, e stimabilă indiferent de motivație. Un om care a suferit merită o stimă, chiar dacă motivele suferinței lui sînt diferite de ale mele. Mi-aduc aminte de drama unor tineri, hai să nu le spunem culoarea politică, care erau sub pneumotorax la Ocelele Mari. Ca măsură de represalii au fost scoși de sub aparat, deși se știa precis că sînt condamnați la moarte. Cum să nu fii impresionat?

De atîta cinism...

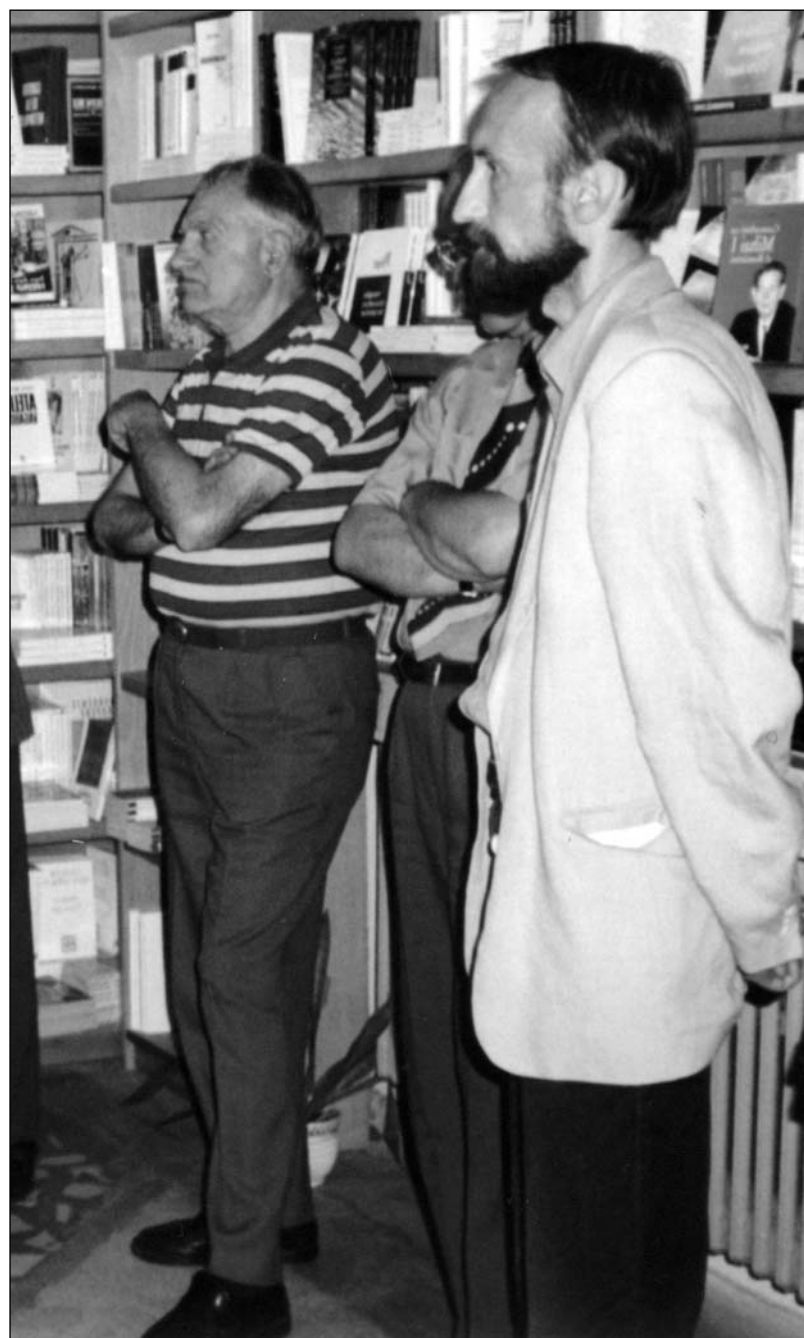
Oamenii erau conștienți că fuseseră condamnați la moarte prin suprimarea tratamentului medical. De asta nu mi-am permis nici acum, nici după 1989, să polemizez cu oamenii care au suferit, fiindcă mă leagă o compasiune umană...

Chiar dacă vă despart mentalități.

Absolut. Dar mi-am zis că mă abțin de la orice comentariu, chiar dacă nu sîntem de acord cu foarte multe lucruri. E dreptul fiecăruia să opteze pentru ceea ce dorește. De ce am suferit atunci? Pentru a ne putea exprima liber, conform conștiinței noastre. Avem acest drept. Dacă eu le recunosc, admit dreptul lor de a opta pentru o ideologie și o mentalitate pe care le socot de extremă dreaptă și negativă, dați-mi voie să împărtășesc și opiniile mele. Asta e tot. Nu-i așa? Incolo, sînt pentru pluralism, toleranță și coexistență a ideilor în cadrul legilor actuale.

Au trecut cele 11 închisori, dar libertatea deplină n-a venit pentru noi toți, și pentru dvs. într-un mod special.

Dați-mi voie! Am fost eliberat după opt ani. Trei luni am fost liber, după care am fost deportat în Bărăgan încă șase ani. Asta mi s-a părut de o gratuitate și o absurditate totale. Nu făcusem nimic. Nici nu avusesem cînd. De ce? Toți deținuții politici au fost deportați în Bărăgan pe motiv că între timp izbucnise și fusese reprimată revoluția din Ungaria. Atunci, ca măsură de precauție, toți deținuții politici au fost trimiși în Bărăgan, în satul Lădești.

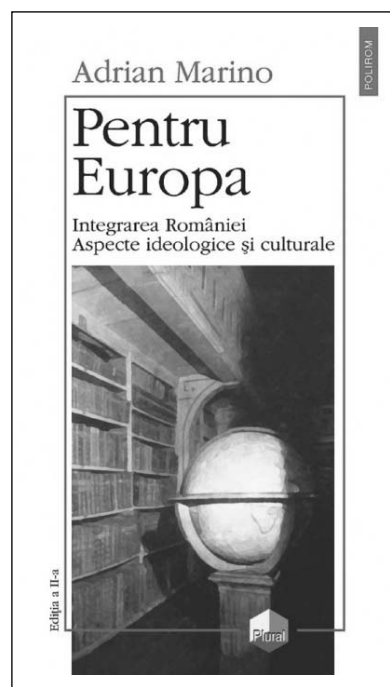
Adrian Marino alături de Vasile Gogea, în 1995, la o lansare de carte la Bistrița-Năsăud

Și mulți alții în închisori.

Eu n-aveam pentru ce să fiu condamnat în cele trei luni de libertate. Am fost, în schimb, deportat pentru șase ani. Am cunoscut acolo foarte multe personalități, unele vedete actuale. Aș avea multe de spus, o să le scriu eu odată într-o autobiografie, deocamdată ajung la întrebarea dvs., să n-o uit. În acești șase ani de zile am putut să refac cîte ceva, să mă pun la curent, să citesc, să aflu ce s-a întâmplat în literatura română. În Lădești am aflat, de pildă, că există un poet Labiș. Habar n-aveam în pușcărie, ca și de multe alte lucruri. Am citit, citeam. Am fost sprijinit de familie. Nu lucram la G.A.S.-ul de acolo ca muncitor. Am scris cîte ceva. Am vrut să fac la un moment dat chiar

o lucrare despre iluminismul românesc, începuturile liberalismului și europenizării României. Am început să adun materiale. O parte din aceste scrieri le-am publicat după 1963, cînd m-am eliberat definitiv. Dacă o să urmăriți bibliografia cărții pe care o aveți, *Evadări în lumea liberă*, o să vedeți că primul articol, „România și afacerile Europei“, este publicat în „Lumea“, în 1964, dar cu nume schimbat prin complicitatea între ghilimele, sau fără ghilimele, a directorului de atunci, George Ivașcu, pe care îl cunoscusem foarte bine la „Jurnalul Literar“ și cu care m-am întîlnit și în închisoare. Am multe anecdote și despre el. E un personaj foarte interesant și controversat.

Continuare în paginile 8-9

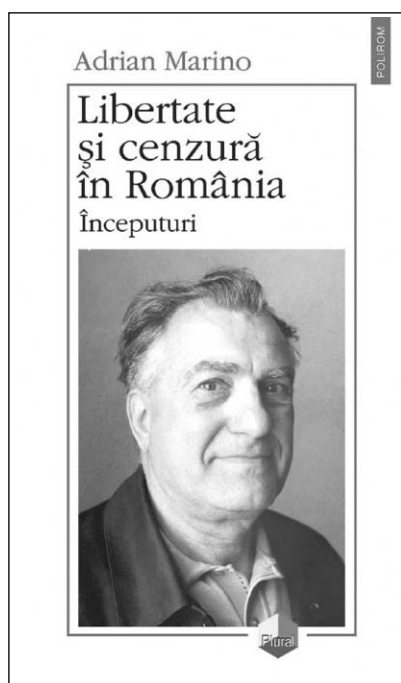
Adrian Marino: „Cultura occidentală în vreme ce la noi mentalitatea

Continuare din pagina 7

Adrian Marino, Alexandru Piru și George Ivașcu au fost cei trei tineri care gravitau în jurul lui Călinescu la Iași, la „Jurnalul Literar”.

Da, sîntem în 1939 și relațiile funcționau. Ivașcu m-a ajutat. După ieșirea din închisoare nu aveam dreptul la semnătură. Vreau însă să spun că preocupările mele europene nu sînt chiar de ieri, de alăltăieri. Au o continuitate și o consecvență a lor. Vă rog, controlați bibliografia și veți vedea că nu mistific deloc.

Am remarcat între altele articolul „Pentru Europa”.

Sîntem în 1964. Acum mă întreb eu cam cîți rezistenți, între ghilimele sau fără, scriau în 1964 despre Europa, despre comunicații libere, despre drepturile omului. Am publicat un asemenea articol în „Lumea”. Ivașcu își permitea aceste lucruri. De ce? Situația este mult mai complexă. De ce făcea asta, de ce mă tolera, de ce permitea? Evident, toate erau ambalate sub formă de istorie literară și istorie culturală, ceea ce și sînt de altfel.

Dar mesajul lor era mai adînc.

Absolut! Și mai dovedesc un lucru fundamental că mesajul liberal, umanist, european nu este atît de recent. El are rădăcini adînci în cultura românească. Iluminismul românesc a lansat aceste idei. Noi am fost integrați în Europa spiritual încă din secolul al XVIII-lea. Am publicat un studiu foarte mare în această carte, apărut în 1968, *Luminile românești descoperă Europa*. Sînt zeci de citate, inclusiv ale unor ieșeni, care arată foarte bine că noi ne integrăm în Europa și ne rezolvăm prin programa europeană problema națională, cea culturală și cea a dezvoltării literaturii române și a conștiinței naționale și așa mai departe. Deci nu este adevărat că aceste lucruri sînt de influență recentă, nu este adevărat că este un sincronism facil, nu este adevărat că noi, europenii, sîntem influențați de confruntarea actuală.

Poate ideea aceasta, din nefericire, este uneori demonetizată prin demagogie. În dezbaterile care au loc, atîtea cite sînt, nu se pun totdeauna accentele potrivite.

Asta-i altă chestiune. Eu răspund de ceea ce-am scris eu. În bibliografie am citat multe titluri, dar am precizat foarte clar că nu sînt de acord nici cu unele premise și nici cu unele concluzii. Există însă un interes pentru temă și subliniez încă o dată că ideea europeană are tradiție în cultura română încă din secolul al XVIII-lea. Noi am intrat în Europa prin iluminismul românesc.

Care au fost pentru dvs. temeurile unei opțiuni? S-a încheiat perioada de reclusiune. V-ați stabilit la Cluj,

unde v-ați consacrat lucrului cu ideile și proiectele proprii, unele cristalizate, altele aflate într-o fază de germinare. De ce n-ați intrat într-un institut de cercetare? Ați hotărît într-o vreme nu ușoară pentru existență să fiți liber profesionist. A fost un curaj.

Sigur că da, n-a fost deloc simplu. Gîndiți-vă, în același timp, că eu, cînd am venit din domiciliu obligatoriu de șase ani, am fost repartizat ca muncitor necalificat la Fabrica de bere Ursus din Cluj. Și am spus mersi, nu servesc. Ca să nu fiu vulgar în expresie, să nu folosesc ziceri folclorice românești, am întors spatele și am zis, domnule nu mă interesează, și mi-am asumat un risc enorm. Grație familiei, unei anumite productivități, unei tenacități, mulțumită unei întîmplări; eu admit că toate aceste lucruri sînt foarte complexe, am reușit să supraviețuiesc și chiar să progrezes vreme de 20 de ani. Am fost un liber profesionist integral. Nu m-am integrat nicăieri, n-am semnat un stat de plată în viața mea. Un liber profesionist absolut.

Ați reușit, mă gîndesc, printr-un riguros program de muncă?

Asta-i altceva. Este o chestie de temperament. Românul este în general poet, om al improvizățiilor, lucrează cu inspirație. Sîntem o cultură de poeți și publiciști. Eu nu am acest temperament. Nu-mi asum o calitate excepțională, dar dați-mi voie să propun o formulă de disciplină mai riguroasă, mai severă. De altfel, m-am convins că nu munca în asalt este secretul producției, ci regularitatea și continuitatea. Am muncit trei, patru ore pe zi, asta-i secretul. Dar în fiecare zi. Am citit un studiu, o mică paranteză, despre felul în care Zola a publicat o bibliotecă întregă. Cu ce metode? Cu metodele acestea. Trei luni se documenta. Eram în perioada naturalistă. Trei luni scria cîte patru pagini pe zi. A scris atît timp de trei luni apare un volum de 450 de pagini. Nu?

Cu această riguroasă disciplină, cu un asemenea program draconic de

muncă, nepărăsit adesea nici chiar atunci cînd v-ați aflat în străinătate, așa cum o mărturisiti în cărțile dvs., ați contrariat pe mulți.

Probabil. Sigur. Nu este în stilul boemei românești. Nu sînt poet. Nu sînt obligat să improvizez. E o altă formulă. De ce nu mi s-ar permite să fiu și în acest gen. Am contrariat? Da. Vă confirm. Dar, cum să vă spun?, cred că treptat, treptat, în viața literară se creează anumite echilibre, anumite posibilități și de riposte, anumite contraargumente și lucrurile au progresat frumos pînă în momentul actual, cînd, iată, noi stăm aici de vorbă, scoatem cărți în continuare, alții, care contestau, au dispărut de pe ecran, sau nu și-au ținut promisiunile, mă rog, sînt tot felul de evenimente în istoria literaturii române. Deci am făcut cîte ceva și prin muncă voluntară, am făcut „Cahiers roumains d'études littéraires”, prima revistă de studii literare într-o limbă străină, care este valabilă și azi, chit că are o apariție sincopată, dar iese în continuare, realizată de mine voluntar. Cred că am adus o contribuție, spărgînd o blocadă în acea perioadă. E drept, am profitat și de conjuncturi.

Era un context prielnic?

Favorabil. Am publicat și prima carte despre Eliade. Am foarte multe lucruri de spus. Probabil că dvs. aveți o curiozitate mult mai largă în acest domeniu. Deocamdată ne menținem în aceste generalități și afirmații simple. Pentru mine aceste lucruri sînt puțin, cum să spun?, dureroase, dar îmi evocă multe contrarietăți, iritări, controverse, fiindcă, într-adevăr, viața unui om care nu era integrat nicăieri n-avea nici un sistem de relații în spate și nu existau nici un partid, nici alte organe să mă sprijine, era grea. A fost destul de greu. Însă treptat, treptat, printr-un anumit temperament, care pentru unii a fost antipatic, pentru alții simpatic, am reușit să ajung în situația actuală, să nu-mi fie rușine de trecutul meu. Nu am texte de regretat. Asta...

...Este important.

Da. Dacă existau în acești cinci ani de zile, ieșeau la iveală. N-are ce. N-am colaborat

Sorin Antohi și Adrian Marino sînt autorii unei ideologii și politice în România

la „Scînteia”. Nu. Și punct. Pe această chestie sîntem curați.

Credeți că sîntem niște risipitori, pentru că talentul nu ne lipsește cît de puțin?

Evident, risipitori. O lipsă de disciplină și de tradiție. Aceste lucruri se fac în materie de studii literare într-o anumită tradiție. Această tradiție a existat pînă la un punct și există în domeniul filologic. Noi am avut filologi remarcabili și lucrări de sinteză. Și în domeniul istoric, dar în istoria literară noi am fost marcați, probabil, pentru multă vreme, dar nu pentru totdeauna; încep să intru la idei, de faptul că cei mai mari critici sînt...

...Impresioniști.

Da. Sînt doi romancieri, din care unul realizat, Călinescu, iar Lovinescu un romancier ratat în felul său. M-a uimit

Biografie

» Adrian Marino (1921-2005) s-a născut la Iași. În 1944, a devenit licențiat al Facultății de Litere din București. Între 1944 și 1947, a fost asistent suplinitor la Catedra de Istoria Literaturii Române, condusă de George Călinescu. A debutat în 1939, la „Jurnalul Literar”. În 1949, a fost arestat pentru activități ilegale în cadrul TUNT (Tineretul Universitar Națio-

nal-Tărănesc), pentru „multiplicare și difuzare de texte ale Școlii de Cadre”.

- » A fost închis pînă în 1957, după care a fost deportat în Bărăgan (1957-1963). Nu a avut drept de semnătură pînă în 1965, cînd a debutat, la 44 de ani, cu *Viața lui Alexandru Macedonski*. A fost reabilitat juridic în 1969. Obține premii din partea Academiei Române și a Uniunii Scriitorilor.
- » Din 1971, timp de un an, a făcut o specializare în Elveția. Între 1973 și

1980, a întemeiat, redactat și condus prima revistă de studii literare în limbi străine de circulație – „Cahiers roumains d'études littéraires”. În 1985, a obținut Premiul Herder.

- » A fost primul autor al unei cărți în ediție românească și franceză despre Mircea Eliade: *Hermeneutica lui Mircea Eliade* (1980, în limba română; 1981, în limba franceză). Cele șapte volume din *Biografia ideii de literatură* (1987-1989) reprezintă

prima enciclopedie românească literară completă.

- » Este cel mai tradus critic literar român. A publicat, în țară și străinătate, numeroase volume de critică și teorie literară. După 1989, a publicat doar cărți de ideologie proeuropeană și critică de idei: *Evadări în lumea liberă* (1993), *Pentru Europa. Integrarea României. Aspecte ideologice și culturale* (1995, ediția a II-a 2005), *Cenzura în România. Schiță istorică introductivă* (2000).

mentală este de esență citadină, este încă rurală“

și cărți de dialoguri, apărută la Editura Polirom în anul 2001: *Al treilea discurs: cultură,*

să citesc acest lucru, pentru că Lovinescu are o operă critică remarcabilă, el însuși a declarat că din creația sa vor rămîne probabil numai volumele 1 și 2 din *Memorii*, care sînt literatură. Va să zică, el credea că opera lui valoroasă este tot cea literară, nu critică. Ei bine, cu această mentalitate, dați-mi voie să fiu în minoritate și sînt în minoritate, evident.

Deși cred că în multe privințe vă înțelniți cu Lovinescu. Cel puțin în plan doctrinar.

Da, da, în privința ideologiei liberale, fără discuție. Din fericire. Tocmai asta e curios. *Istoria civilizației române moderne* este o carte remarcabilă și încă bine situată, care într-adevăr răspunde la foarte multe probleme ale civilizației române. Sînt de acord cu chestia asta. M-a surprins însă faptul că face declarații de genul acesta, că el crede în literatură. A scris și multe romane, care, știți foarte bine, n-au avut ecou. Mai este un roman, *Mălureni*, despre care nu știu ce-i cu el, este inedit, semiinedit, e în străinătate. Vreau să spun că el credea în acest lucru. În plus, stupoare generală, cum e posibil ca un om de finețea lui Lovinescu să cadă în genul acesta detestabil de biografii romanzate? Deci tot instinctul literar lucra la el. Și *Mite* și *Bălăuca*. Sînt niște lucruri care nu se explică prin psihologia literatului. Dar dacă ar fi fost o retenție critică, ar fi văzut că a-l pune pe Eminescu în dialoguri din acestea inventate nu cadrează deloc.

De ce credeți că demersul dvs., materializat într-o serie de lucrări importante, de sinteză, nu a găsit adevărtaștea?

Sînt explicații. În primul rînd sînt trei observații de făcut. Așa este, nu vă contest. Nici nu spun că sînt resemnat, dar rămîn lucid în privința cauzelor respective. În România există două circuite și unul extern. Le luăm pe rînd. N-am putut să fiu foarte resemnat pentru motivul simplu că eram un marginal. N-am fost profesor universitar să pot crea elevi, nu-i așa?, să promovez de la catedră o generație de discipoli, n-am fost nici director de editură să mă editez și să impun, n-am fost nici director de revistă, de unde să pot manevra, influența opinia publică literară. Deci handicapul acesta social, cultural a fost formidabil și continuă să fie. Dar aici intervine un al doilea aspect. Dacă acest circuit oficial, de prim ordin, a fost blocat, pot dovedi că a existat tot timpul un circuit lateral, marginal, foarte receptiv. Însă unde? În reviste de provincie. E vorba de intelectuali de mîna a doua, tineri, debutanți. Fiecare carte a mea e însoțită de un dosar de presă, prin care vă pot dovedi că are 15-20 de recenzii. Mergem cu acestea la orice examen comparativ cu toate vedetele criticii române și vedem că a fost o recepție. Mai mult, a apărut la Craiova, acum doi ani, o carte despre modesta mea persoană. Mai sînt alte două semnate tot așa de niște marginali. E un gest de avangardă, un marginal scrie cărți despre un alt marginal.

„EU MĂ DECLAR PE FAȚĂ MIC BURGHEZ“

Să ne întoarcem la o chestiune pe care am abordat-o puțin, dar am părăsit-o prea cu iuțea, aceea a europenismului nostru. Ultima dvs. carte, Pentru Europa, pledează cauza europenismului ca singura șansă a românilor, a culturii lor. Se bate azi multă monedă pe această temă. Deseori avem de-a face cu forme fără fond. Cum ar trebui să se structureze efortul României de integrare, efort care a început, așa cu ați menționat, încă din perioada iluminismului românesc?

Ce pot să vă spun în cîteva minute este că integrarea europeană are mai multe planuri. În primul rînd, trebuie să ne punem de acord asupra unei probleme esențiale, care nu s-a rezolvat pînă acum. Merg la esențe și chestiuni oarecum, să le zic, de filosofie culturală. Trebuie să facem o deosebire între valorile absolute și cele de circulație. Deci o primă condiție a europenizării noastre este să nu producem doar valori absolute, ci și de circulație. Ce folos că apare, să spunem, în Honduras sau Uruguay un creator genial și nu știe nimeni de el. Se impune să găsim metodele ca valorile noastre să circule. Valorile spirituale. Aici intrăm pe un teren pe care l-am mai abordat, anume ce căi de comunicație putem organiza noi. Lucrul acesta nu-i rezolvat pînă acum. Dar nu-i suficient, fiindcă sînt și valori de circulație actuale, care nu sînt totuși valori autentice. Mă rog, nu vreau să intru aici în polemică, deoarece nu doresc să vă pun pe dvs. într-o dificultate. Eu îmi asum opiniile, dar nu vreau să vă fac complice la polemicile mele. Rămînem la generalități, dar care au tîlcul lor. Ideea de circulație nu s-a rezolvat fiindcă nu s-a ocupat nimeni de ea. Nu s-a ocupat pentru că nimeni nu are interes să o facă sau, dacă este vorba de oficiali, aceștia își zic: „Lasă că devin eu circulat, eliminăm pe ăia“. Dar nu numai atîta. Sîntem obligați să oferim și lucruri fundamentale, care să reziste, serioase. Cu mici volume, cu romane, care or fi fost ele curajoase sub Ceaușescu, dar cînd le comparăm cu îndrăznelile enorme din Occident, sînt palide și sistemul nostru de aluzii, gustat pentru că eram într-un context totalitar, n-aveau nici o audiență în străinătate, nu mi se pare fertil din acest punct de vedere. Altceva este mai important, și epoca ne va obliga; sînt absolut sigur și optimist în acest sens. E vorba de creator, cel care are instinctul creației. Acesta va face un efort puternic să se exprime pe sine și dacă va atinge o intensitate, o

» **„Se simțea singur. Corespondența pe care am avut-o cu el în acești ultimi cincisprezece ani e plină de astfel de mărturisiri de singurătate intelectuală și de pesimism în ce privește viitorul României, dar și de îndemnuri la acțiune, indiferent de rezultate. Îl exaspera încetineala cu care țara se îndrepta spre Europa. Era întristat de renașterea unor atitudini ostile Europei moderne (fie ele în numele unei Europe «eternă», atemporale, în care nu credea).“**

– Matei Călinescu, în „Suplimentul de cultură“, martie 2005

vibrație și o putere de expresie, va fi comunicabil. Astfel, micul nostru, cum să zic, poezism din romanele fără cap și coadă și poeziile pe care le citești de la coadă la cap nu le cred, sincer, că sînt de valoare europeană și nu pot fi comunicate. Sîntem într-un moment foarte critic și istoric al conștiinței literare românești, cînd vechile structuri s-au prăbușit și cele noi nu s-au constituit, și asta nu se poate întîmpla decît într-o nouă societate românească. O societate veche, cu structurile ei, în parte s-a prăbușit, în parte nu, dar parțial este pe punctul să reconstruiască și aici atingem un punct fundamental. Poate nu veți fi de acord cu mine, eu vă dau voie, dar iarăși îmi dau voie să-mi apăr poziția. Cultura occidentală, fapt important, în ansamblul ei este de esență citadină, urbană, în vreme ce la noi mentalitatea este încă rurală prin forța lucrurilor; cu intelectuali la prima generație sau cel mult la a doua, ceea ce nu ne dă prea multe șanse. Toate culturile occidentale sînt culturi de oraș. Dvs. știți care este structura socială a Germaniei la ora actuală? Vă dau niște cifre.

În toate țările vestice nu mai există țărani, iar cei care se indeletrăsc cu agricultura sînt puțini. Aceștia nu-s țărani de altădată. S-au urbanizat în mare măsură.

Exact. Sînt fermieri. În Germania 57% din populație se ocupă de servicii și de comerț, 40% de producție și doar 3% de agricultură. Asta nu înseamnă că germanii mor de foame. Dimpotrivă.

Au o agricultură foarte prosperă.

Evident. Da' e alt gen. Cîtă vreme la noi nu vom avea o pătură mijlocie, burgheză, urbană, citadină, importantă, noi nu vom putea să găsim limbajul și posibilitatea de a ne exprima la nivel occidental. Chestiile acestea cu

mioritismul, cu doinele sînt lucruri de natură folclorică, care au interesul lor, nu le contest, vai de mine!, să nu credeți că sînt denigrator al valorilor noastre folclorice, dar am convingerea...

...Că sincronizarea presupune o compatibilizare de structuri.

Absolut. Nu numai morale, ci și sociale și de civilizație. Este fundamental. Sper că v-am răspuns în esență la acest lucru. Cartea mea este o pledoarie pentru păturile mijlocii. Eu mă declar pe față mic burghez. În sensul următor. Nu ostentativ. Văd că un ilustru romancier român spune: „Domnule, sînt fiu de miner accidentat în mină“. Perfect. Dreptul dumitale! Al-tul spune: „Eu sînt fiu de preot unit“. Dreptul dumitale. Am și eu dreptul să spun, conform Constituției: „Sînt fiu de inginer CFR“. Nu pretind un merit în plus. Am dreptul la o coexistență socială egală. Și dacă domniile aceștia fac luptă de clasă, atunci eu, pentru echilibru, dați-mi voie să spun că sînt un mic burghez. O familie de trei generații urbană. Figurează și în *Arhondologia Moldovei*, între noi fie vorba, așa că n-am nici un motiv să mă complexez în fața unui fiu de miner. Foarte frumos că ești fiu de miner și ai ajuns important scriitor român, dar nici eu n-am complexe că sînt fiu de inginer. Deci sîntem la egalitate. Asta-i foarte important.

Am înțeles.

Și mi-a părut foarte bine cînd prietenii mei Matei Călinescu și Ion Vianu în cartea lor, *Amintiri în dialog*, spun foarte clar: „Eu sînt fiu de inginer“ (M.C.) și: „Eu sînt fiu de profesor universitar“ (I.V.). De ce în definitiv ne-am complexa noi și am continua lupta de clasă? E foarte clar, domnule Ilisei. Vă rog să rețineți acest lucru.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

După Babel (II)

Adică după filmul *Babel* al lui Inarritu, în care o bucată din acțiune se întâmplă prin munții Atlas, nu foarte departe de Marrakech. Acolo, în oraș, în uriașa piață și pe străzile încălcate ale bazarelor din medină, am rămas cu gândul acum o săptămână, când mi-am scris rubrica. Încheiam cu o întrebare ca un tăiș, care voia să sugereze multe, pe urmele filmului, dar și ale unui jurnal de călătorie marocan ținut de Vasile Alecsandri la început de octombrie 1853. Mai spuneam că nici personajelor jucate de Brad Pitt și de Cate Blanchett, nici bardului de la Mircești nu le-ar fi plăcut să se amestece cu lumea aia. Totul li s-ar fi părut străin, peste puțină de acceptat. Un omenet pe care ar fi recomandat să-l privești doar de la distanță, ca la un spectacol, ca la circ. Fără atingeri, strîngerii de mînă, îmbrățișări și pupături. Alecsandri chiar așa simte, gîndește și scrie acum 150 de ani și așa și rămîne, de neclintit în prejudecată, cînd descoperă Marocul. Imaginea oamenilor ce împînzesc străduțele întortocheate din medine îi lasă o impresie atristată. Nimic nu îi e pe plac, totul îi pare străin și mizer, de-a dreptul respingător. Dar eroii lui Inarritu sînt puțin altfel. Ei se schimbă treptat, de la o zi la alta, cînd în nenorocitul de sat berber descoperă suferința, demnitatea, onoarea, curajul, compasiunea. Adică viața adevărată, despovărată de zorzoane, adusă la esență. Asta deslușesc cei doi soți în încăperea umilă, cu pămînt pe jos, în mîinile tîmăduitoare ale unei bătrîne, în înțelepciunea și bunătatea sârmanilor din jur. De fapt, chiar pe ei se descoperă la capăt de tot.

Și-acum, despre mine, în 12-13 sept. Prinsă în mulțimea care fojgia, în plin ramadan, fără să înțeleg multe din ce se întâmplă, am fost – preț de un ceas, nu mai

mult – ca un arici. Cam ca V. Alecs. și ca americanii din film, la început. Să nu mă ating de nimeni și de nimic, cu gelul antibacterian gata de atac, să nu gust nici măcar o smochină, să nu beau apă de la cișmele, nu din cauza ramadanului, ci de teamă că aș putea încasa cine știe ce. Toată încordarea s-a spulberat însă în nici două ore, de parcă cineva mi-ar fi luat fri-cile cu mîna. Și asta s-a petrecut după ce am intrat în magazinul de antichități al lui Omar. Bazil l-a îmbrățișat, l-a întrebat în arabă cum merge ramadanul, Omar l-a întrebat în franceză ce mai fac Nicoleta și copiii, apoi a vrut să știe de unde venim eu și Delia, iar ce a urmat ar fi demn de-o poveste mai lungă. O comprim cam așa.

Magazinul lui Omar e ca un bazar în bazar, cu subsol și etaj, cu tot soiul de cotloane în care zac de-a valma mii de minunății vechi, de la hangere și lănci tuarege, la bijuterii berbere, vase, alambicuri, ibrice, lămpi, casete, statui, sfeșnice. Simt că am intrat în peștera lui Ali Baba și iar mă încercă o neliniște. Ochesc o casetă mică de argint, întreb cît costă, Omar mă anunță că o să-mi facă un preț foarte bun, deci, scurt și sec, ca să țîșnesc cît mai repede afară: cît?, transform ca un computer dirahmii în euro și euro în lei, îmi convine, zic *ok, d'accord*, scot banii, plătesc, iau caseta și ies. Cu fața căzută, dezamăgit și trist, Omar se așază spășit pe scaunelul din fața magazinului. Deși mi-am dat un doctorat în Cantemir și-n ideea de divan, deși sînt vorbăreață cît șapte și țin cursuri despre comunicare, tot nu pricep care-i problema, pînă nu mă limpezește Bazil. Cum ar veni, i-am luat lui Omar toată plăcerea tîrguielii, i-am distrus bucuria jocului în care trebuia să ne povestim cîte-n lună și-n stele, ca să ne cunoaștem mai bine. Deci, așa. Atunci nu-i greu de-nțeles de ce am stat două ore încheiate în peștera comorilor lui Omar și de ce am plecat cu un mic stilet tuareg vechi de peste 100 de ani, a cărui poveste am ascultat-o ca-n 1001 de nopți, fără să plătesc mare lucru, cu sufletul plin sau ușor, habar n-am cum, dar ca-n transă. De parcă aș fi tras două fumuri din pipa cu opiu a bătrînei din filmul lui Inarritu, cînd lui Cate Blanchett îi dispăre toată durerea. Și mai ales orice teamă.

» **Magazinul lui Omar e ca un bazar în bazar, cu subsol și etaj, cu tot soiul de cotloane în care zac de-a valma mii de minunății vechi, de la hangere și lănci tuarege, la bijuterii berbere, vase, alambicuri, ibrice, lămpi, casete, statui, sfeșnice.**

Daniel Bănulescu Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul lui Daniel Bănulescu, *Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea* (fost *Te pup în fund, conducător iubit!*), primul din seria de romane: *AM VĂZUT, LUCRÎND, DEGETUL LUI DUMNEZEU!* Volumul va apărea în curînd în Seria de autor „Daniel Bănulescu”, la Editura Cartea Românească.

– Fragment –

Șantierul Casei Poporului e cel mai mare șantier din București, e cel mai mare șantier din țară, e cel mai mare șantier din Europa și cel mai mare șantier din lume.

Casa Poporului seamănă cu un munte.

E în formă de piramidă fără vîrf.

Are o lungime de 270 de metri, o

lățime de 240 de metri, o înălțime de 86 de metri și 92 de metri construiți sub pămînt. 12 niveluri în aer liber și 8 niveluri în subteran. 330.000 de metri pătrați de construcție.

Pentru a-i face loc au fost demolate cartiere cu o suprafață mai întinsă decît a Veneției.

Casa Poporului depășește în volum Piramida lui Keops.

CARTEA

Parodicul, grotescul, ascuțita receptivitate față de absurdul cotidian se amestecă, într-o formulă fericită, cu livrescul și cu o abil instrumentată intertextualitate, dar și cu ingredientele unui gen de realism „dur”, frapant, chiar violent pe alocuri. Narațiunea are suspans, dialogurile sînt nu doar verosimile, dar și savuroase. Găsim, în romanul de față, deopotrivă un București fabulos, tenebros ca în romanele de mistere ale secolului al XIX-lea, un oraș al comploturilor – politice, dar și metafizice – și un București pestriț, desenat în culori realiste. Bucureștiul lui Daniel Bănulescu este totodată Bucureștiul mitingurilor, al convoaielor oficiale de pe Calea Victoriei, al discursurilor de la tribună, al spionilor, al securiștilor atotputernici. Dar, mai ales, este Bucureștiul unde evoluează un personaj de excepție: Nicolae Ceaușescu, anti-erou sinistru și comic, ridicol și mefistofelic, pe care un ins de asemenea remarcabil, larba Fiarelor (hoțul adolescent, spaima orașului și modelul tuturor spărgătorilor bucureșteni) plănuieste să-lucidă. Personaje ca acestea, dar și falsul proroc Madian, întemeietorul unei noi secte și al unei noi credințe la care îi convertește pe hoții de buzunare, abilul „springar” Axente ori... labradorul vorbitor al Dictatorului sînt așii din mîncă pe care autorul îi scoate pentru a construi, cu ajutorul lor, o ficțiune de zile mari.

SEMNAL

Adrian Schiop, *Zero grade Kelvin*, colecția „Ego. Proza”, Editura Polirom, 256 de pagini, 24.95 lei

În Hastings și Auckland, Noua Zeelandă, se încheagă o gașcă de emigranți din Anglia, România, Japonia etc. Povestitorul, Hansie, Katalin, Nicu Popa, Roland muncesc într-o livadă de mere, zugrăvesc, rulează jointuri, încercă să comunice, să iubească, să obțină rezidența neozelandeză și să ducă „o viață de adevăr, liniște și dreptate”. De fapt, viața pare să se scurgă pe lîngă ei, dar se scurge cu un farmec straniu, care învăluie și personajele, și non-întîmplările lor.

„Sînt doar doi autori români care se livrează cu totul publicului și doar două cărți cu-rajoase în proza românească: *Nevoi speciale* și *Zero grade Kelvin*. Ar trebui vîndute la pachet, legate cu o banderolă pe care să scrie: «În sfîrșit, ceva de citit!».” (Dan Sociu)

Carte recomandată de revista „MAXIM”

La clăditul ei, lucrează, începînd din 1983, 700 de arhitecți și cîte 20.000 de muncitori, 24 de ore pe zi, împărțiți în schimburi, organizate după reguli militare.

Casa Poporului are 1.000 de încăperi. Unii șoptesc că ar avea peste 5.000. Se zvonește și despre străpungerea pămîntului cu o linie de metrou secretă, pentru folosința exclusivă a lui Nicolae Ceaușescu, metrou care l-ar extrage pe Conducător, în caz de pericol, din acest Palat al Tuturor Visurilor și l-ar depune, la o distanță liniștitoare, în afara Bucureștiului, la Băneasa.

În vîntrele Casei Poporului sînt împlîntate două adăposturi antiatomice și, pe sub ea, zvîcnesc 8 tunele de fugă.

Prin intestinalele acestor tunele se pierd săptămînal destui meseriași neprevăzători, iar unii dintre militarii în termen, care izbutesc să dibuiască drumul afară din ele, au surpriza că au fost declarați deja, de trei zile, dezertori.

Casa Poporului e construită cu muncitori și cu soldați.

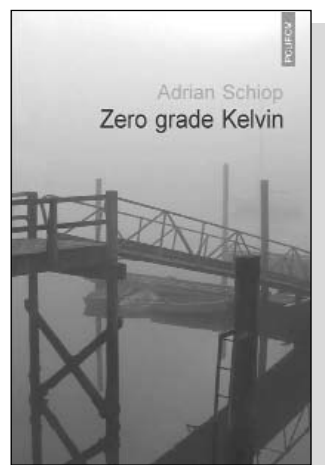
De cînd e Domnitor peste Țările Române, Nicolae Ceaușescu a asmuțit Armata asupra muncii și într-una dintre ședințele legendare, a ordonat activului de Partid din Ministerul Apărării Naționale:

— Cum nu pot să vă arunc încă drept pradă un război, vă arunc un șantier... Cum nu mă mulțumesc să vă dau numai instrucție de luptă, vă dau instrucție de muncă...

— Ceaușescu – P.C.R! Ceaușescu – P.C.R!

— Dacă, pe timp de război, Armata e războinic. Pe timp de pace, Armata trebuie să fie șantierist...

— Stima noastră și mîndria, Ceaușescu – România!

— Nu putem îngădui, dragi tovarăși, ca, pe timp de pace, Armata să someze. E cel mai credincios ajutor al Poporului, în munca lui socialistă... De aceea, ordon ca, de astăzi, orice șantier comunist neterminat să devină dușmanul personal al Armatei.

Ori de câte ori Armata își înfrînge un dușman, alte trei șantiere îi sînt azvîrlite înaintea.

Șantierul Casei Poporului a devenit o junglă de mistere. Taina, exagerările, tam-tam-ul necurmat al zvonurilor învăluie ca un fum gros Dealul Spirii.

Echipele care lucrează în subteranul Casei Poporului sînt duse și aduse de la punctele de lucru cu ochii legați, pentru a nu putea repera caracteristicile de ansamblu ale Palatului.

Nu există nici o machetă a construcției. Casa Poporului e o clădire gonflabilă. Pereții Casei Poporului sînt

pereti mișcători. Ei înaintează sau se retrag, sînt spartii în așchii ori înălțați în locuri peste noapte, după cum inspirația Președintelui României hotărăște de la o vizită de lucru la alta.

Condițiile de muncă sînt mizerabile. Toaletele lipsesc. Dormitoarele seamănă cu niște veceuri publice de pe alte șantiere normale. În subteranele Casei Poporului apa e pînă la genunchi. Chiar dacă afară sînt 40°C, în subterane îngheți, trebuie să trudești îmbrăcat în subă. După o săptămînă, șubele mucezesc, se desfac în fișii.

Ariile de lucru sînt pline de căpățînile rase ale rezerviștilor în vîrstă de 40 de ani, mobilizați între 5 și 10 luni la muncă forțată. În China, familiile condamnaților la moarte sînt obligate să plătească glonțul. În București, rezerviștii își plătesc singuri, cu 10 lei, tunsul la zero.

Se moare mult pe șantierul Casei

Poporului. Cîte șapte-opt se prăbușesc cu schela. Doi-trei sînt electrocuțați. Peste un pîlc de lucrători se răstoarnă macaraua.

Se moare mult, dar financiar se cîștigă bine. Un salariu mediu în afara șantierului e de 2.500 de lei. În șantier un maestru bun cîștigă într-o lună chiar și 14.000 lei. Cu salariul dintr-o lună, un meșter, cu domiciliul în provincie, și-a cumpărat două vaci de lapte. Cu banii chivernisiți în patru luni, un altul a cumpărat, într-un sătuc, o casă, cu o sfoară de livadă, cu stupi de albine și cu fintină.

Iarba Fiarelor e angajat pietrar. Cei doi directori, care au intervenit pentru a-l încadra, l-au prezentat drept fiul unuia dintre cei mai buni zidari din Bolentin, meseriaș mort, cu doi ani în urmă, într-un accident de muncă.

Springarul a început pe șantier pe 29 iulie, deci într-o miercuri.

FOTO: Claudiu Ispesescu

AUTORUL

Daniel Bănuțescu s-a născut la 31 august 1960, în București. A urmat studii de inginerie, dar a lucrat doar ca jurnalist și scriitor.

A fost un membru activ al cenaclului „Universitas”, condus de criticul Mircea Martin.

Debutează cu un volum de versuri, *Te voi iubi pîn' la sfîrșitul patului*, publicat în 1993, urmat de un roman, *Te pup în fund, conducător iubit!*, publicat în 1994. În anul 2000, îi apare o carte de balade, *Baladele lui Daniel Bănuțescu*, romanul *Cei șapte regi ai orașului București* (Premiul pentru Proză „Ion Creangă” al Academiei Române, Premiul Asociației Scriitorilor București) și antologia de poezie *Republica Federală Daniel Bănuțescu*. În anul 2002, publică volumul de versuri *Daniel, al rugăciunii*. În anul 2008, Editura Cartea Românească deschide seria romanelor lui Daniel Bănuțescu despre „subteranele” comuniste ale anilor '80, cu al treilea „membru al clanului de romane *AM VĂZUT, LUCRÎND, DEGETUL LUI DUMNEZEU!*”, *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor*. În anul 2009, publică volumul de versuri *Was schön ist und dem Daniel gefällt* (Ce-i frumos și lui Daniel îi place), tradus în limba germană de Ernest Wichner, Akademie Schloss Solitude, Stuttgart.

A fost tradus în limbile engleză, franceză, slovenă, germană, sîrbă.

Tînărul Geo Bogza

Există aproape un consens critic în legătură cu evoluția în doi timpi a avangardismului literar românesc.

Manifestele și contribuțiile teoretice sînt mai substanțiale și cu un orizont estetic mai larg decît elementele de practică textuală diseminată în reviste și volume. În același timp, apare paradoxul unui fenomen legitimat prin dislocarea și fărîmițarea tradiției, însă devenit foarte curînd un ansamblu omogen, un nou sistem încheiat pe ruinele celor vechi.

Sub zigzagul derutant, producția avangardistă are o coerență de adîncime comparabilă cu cea a configurațiilor

artistice tradiționale. Aceasta se vede și din *Poemul invectivă* al lui Geo Bogza, unul dintre puținii autori de școală poetică nouă (în anii '30) la care creația propriu-zisă întrece, cantitativ și calitativ, textele de doctrină. Întreg volumul reprezintă o provocare, mai puțin în ordine morală prestabilită și mai mult în direcția epatării burghezului. Invectiva e adresată pe rînd și simultan tuturor celor aderenți sau complici la ipocrizia socială, la conveniențele bine lustruite, la „modelele” de evoluție și conduită.

Contestația fiind aceeași, ariile hașurate de poet sînt diferite. Cîteva fire par trase

direct din argezienele *Flori de mucigai*. La închisoarea de hoți din *Doftana* intermediază, cu aceeași deplină liniște realistă, orori desprinse din existența cotidiană și pedepsite să dospească după gratii: „La închisoarea de hoți din Doftana/ Era și Vasile Gheorghie State/ De undeva de pe lîngă Comarnic,/ Vinovat era – și încă grav/ Trăise cu mamă-sa/ Dar nu numai atît/ Gelos de tată-su, îl ucisesse ca pe un cîine/ Îl făcuse bucăți, bucăți/ Și-l îngropase în pivniță sub putina cu varză;/ Avea să facă șase ani/ Mamă-sa venea să-l vadă uneori/ Frumoasă și încă tînără femeie/ Și cînd pleca, se

legăna din mers pe șolduri/ Și sexul i se ghicea în pulpe, provocator ca o garoafă roșie între dinți,/ Vasile Gheorghie State o privea printre gratii cu jînd”.

În alte bucăți, registrul reportajului e păstrat, însă martorul devine personaj în versurile puse pe hîrtie. *Poem ultragiant* e o asemenea istorie personală, relatată/inventată prin adițiune de scene șocante și gesturi voit scandalozose. Episodul de sex cu o servitoare mirosind „foarte rău a sudoare” este, dincolo de deliciale senzoriale, o palmă morală dată tuturor fetelor de familie, cu părinții lor „onorabili”. Ca un haiduc sentimental, cel ce spune, aici, *eu* introduce în poezie anume o figură feminină umilă, rezervînd

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

celor de condiție bună un tratament așa zicînd mai naturist: „mă urinez în cutiile lor de pudră/ În lîngă lor/ În pianul lor/ Și în toate celelalte accesorii care le formează frumusețea”.

Geo Bogza nu coboară niciodată la simpla invectivă, ci folosește violența imagistică și lexicală ca pe o sursă de energie, aptă să distrugă decorurile de carton și să instituie o altă realitate. Nu neapărat una socială. În anul acela vechile așezări se zdruncină este un exemplu liric foarte semnificativ în

dispersia lui halucinogenă. Ca și începutul, finalul poemului e pregnant expresionist, în consubstanțialitate cu o întregă direcție modernistă: „Băieții care pleacă la moarte poate că tot s-ar fi oprit o clipă/ Dar era prea tîrziu/ Deasupra cerul începuse să se răstoarne/ Și țîța de dinamită a granatei îi făcea să ejaucleze pentru ultima oară/ O spermă neagră din care se ridicau în aer primele flăcări ale apocalipsului”.

Așa scria Geo Bogza la douăzeci și cinci de ani.

www.fnt.ro

Biletele se găsesc la casele de bilete de la:
Teatrul Național, Teatrul Odeon, Teatrul L.S. Bulandra, Teatrul Mic, Teatrul de Comedie, Opera Națională, precum și la www.bilete.ro

FNTA

FESTIVALUL NATIONAL DE TEATRU

31 octombrie - 8 noiembrie 2009

PRODUCĂTOR: UNITER

FINANȚATORI: Ministerul Culturii, Culturii și Patrimoniului Național, CONSILIUL GENERAL AL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI, Primăria Municipiului București

CO-PRODUCĂTOR: TVR

CO-ORGANIZATORI: BUCUREȘTI 50 DE ANI, ARCA, INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN

CU SPRIJINUL: BRITISH COUNCIL, SONY, VAL DUNA

SPONSORI: COCOR, 107.3, timpulliber, Cotidianul, JURNALUL

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ
SE AUDE LA

în fiecare vineri,
de la 20.00
cu George Onofrei

Cristian Teodorescu: „Am preferat ca întregul cărții să fie considerat ficțional pentru a-i calma pe cei care m-au învinuit, telefonic sau pe e-mail, că aș fi comis atentate la memoria rudelor lor și pe cei care m-au acuzat că aș produce daune greu de evaluat imaginii orașului Medgidia”.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu frumusețe inutilă

Veronica D. Niculescu: Zile inutile de frumoase. Așa era să scriu dimineață. Apoi ziua a dat din coadă jucăușă și s-a repezit la mine schelălăind în oglinzi, cu urechile pe spate.

Azi am plantat trei mimoze. Din semințele scoase dintr-o pâstăie, patru încolțiseră în câteva zile, în apă. Trei au fost mutate deocamdată în ghivece. Una singură o voi îngropa diseară direct afară, în pământ. Mi-am alcătuit în minte o hartă secretă. Harta sofisticată a mimozelor. Una aici, alta o voi duce în Parcul Sub Arini, în locul sălbatic unde mierlele – mamă și pui – s-au lăsat urmărite la pas, alta... Alta poate o voi dăruia cuiva pentru care ziua asta e la fel de importantă ca pentru mine și mimozele mele sssfioase...

Mi-am dorit enorm să văd o mimoză acum doi ani, când citeam *Camera obscură*. Mă amuzam la ghidușia unui paragraf: în grădina unde scriitorul Udo Conrad se preface că trebaluiește și, lezată ca o fată bătrână, îi răspunde lui Albinus în doi peri, acesta se strecoară „dînd la o parte cu delicatețe frunzișul penat al unei mimoze”. Apoi, în *Disperare*, „Un vînt puternic dinspre Spania înfiora puful fin al mimozelor”.

Vara trecută, la Timișoara, pe strada părinților, înfiora o adiere un astfel de puf rozaliu, ireal. De fapt, arbustul care crește spectaculos de repede se înflorează la simpla ta trecere. Tremură, se retrag sfioase frunzulițele... Zilele trecute,

mama mi-a dăruit trei păstăi doldora de semințe, chiar din copăcelul acela. Căzuseră toamne pe jos, după un vînt puternic. Mimozele mele se nasc pe 16 mai – e ziua cînd se împlinesc un an în căsuța din copac. Copac sfios.

Mă plimb, stau, mă plimb, stau. Fericirea e greșit asociată în general cu bucuria. Poți fi extrem de fericit regăsindu-ți tristețile, bătăindu-te în ele cu o plăcere animalieră, cleioasă.

Îmi amintesc un pui de hipopotam greoi, împungînd cu botul valuri de noroi, împroșcînd în jur stropi cafenii de fericire, apoi scufundîndu-se complet și, ajuns astfel la locul potrivit,

tropăind lin pe sub ape, întocmai ca și cînd ar zbura. Diafan, grațios. Imponderabil aproape.

Emil Brumaru: Uluitor de frumoase cele două fotografii. Parcă ar fi din basmele japoneze! Cel puțin așa îmi închipui ilustrat un basm japonez. Par lăcuite! Frumusețea nu este inutilă niciodată!

V.D.N.: Și încă cum!

E.B.: Cum?

V.D.N.: Așa.

E.B.: Parcă am fi la o întrecere: cine răspunde mai scurt?

V.D.N.: Eu.

E.B.: Un pui de hipopotam diafan, imponderabil, face toți banii! Recunosc că n-am văzut în viața mea hipopotami decît în filme, sau poate la televizor...

V.D.N.: Una dintre cele mai frumoase imagini văzute în viața mea. Un documentar, filmare subacvatică, de-un feeric deplin. Puiul părea nu că înoată, ci că zboară în cerul de apă, dînd lin din copituțe o dată la un mileniu, avîntîndu-se cu grație în înaltul albastru, limpede. Cerul acvatic era umbrat de un singur nor, și acela liniștitor – umbra uriașă și leneșă a mamei. Da, un hipopotam la locul potrivit poate fi absolut feeric. De învățat să fim pui de hipopotam sub ape.

E.B.: De învățat să fim nuferi albi în aer, turtiți de brotaci verzi, cu ochii opaci țintiți spre libelule albastre. Și de repetat, ca să ținem minte, că nuferii au și rădăcini invizibile ce ajung pînă la milul hrănitor...

Unde se duc răspunsurile cu nuferi? Dispar ca prin farmec?

V.D.N.: Răspunsurile cu nuferi iată că apar ca prin farmec. Nuferii chiar au tije lungi, lungi, pe care brotaci scufundaci se scoboară dibaci, pentru a scrie cu degetul în netezimea milului parola tainică a zilei.

TREI RĂSPUNSURI DE LA CRISTIAN TEODORESCU

„Cartea asta este reconstituirea unei lumi care altfel s-ar fi pierdut”

Medgidia, orașul de apoi poate fi considerat o „monografie ficțională”?

Ca fiu al raionului Medgidia, cum se numea orașul cu acest nume în copilăria mea, vă spun că această carte nu e o monografie, dar ca scriitor mă văd silit să recunosc că nu e decît parțial o ficțiune. E, adică, orașul de apoi, prin care înțeleg o lume care a fost – și din care Medgidia a făcut parte – și ceea ce a mai rămas din oraș și din lumea de atunci. Cînd am scris prima povestire din cele 103 ale cărții, mi-am dat seama că voi lăsa deoparte toate celelalte proiecte literare ale mele de dragul acestei lumi dinaintea care avea toate șansele să se piardă. Fiindcă dispariția ei a fost programată și a reușit 99%, nu numai în Medgidia, ci în majoritatea orașelor mici în care oamenii din lumea veche „au fost

dispăruți”, băgați în pușcării sau, pur și simplu, metamorfozați în infractori de drept comun, pentru a fi lichidați moralmente. Pentru mine, cartea asta nu e monografia unui oraș, ci reconstituirea unei lumi care altfel s-ar fi pierdut.

Într-un dialog de pe blogul lui Istodor, despre Medgidia..., spuneți la un moment dat că „există un adevăr al ficțiunii, singurul care mă interesează în acest caz”. Vă întreb dacă acest adevăr al ficțiunii este de fapt „adevărul minciunilor”, în sensul dat de Mario Vargas Llosa?

60% da, restul pînă la o sută, nu. Dacă aș fi scris un roman de ficțiune, pur și simplu, nu acest amestec de ceea ce s-a întîmplat și de ceea ce s-ar fi putut petrece, în ve-

rosimilitatea anilor patruzeci, oferta mea, cu *Medgidia, orașul de apoi*, ar fi rămas în zona de adevăr al minciunilor. Or, aici eu sînt, pînă la un punct, povestitorul unor întîmplări care au avut loc, cele mai multe, iar de la acel punct încolo, intru în adevărul ficțiunii despre care îi vorbeam lui Eugen Istodor. Am preferat ca întregul cărții să fie considerat ficțional pentru a-i calma pe cei care m-au învinuit, telefonic sau pe e-mail, că aș fi comis atentate la memoria rudelor lor și pe cei care m-au acuzat că aș produce daune greu de evaluat imaginii orașului Medgidia.

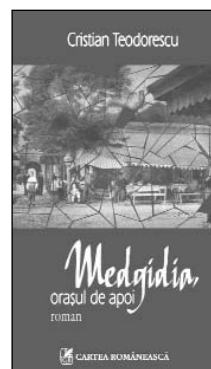
Ce mai păstrăm din România „de apoi” și ce amintiri vor rămîne despre România „de acum”?

România de acum depinde în mult mai mare măsură de

România de apoi decît vor să ne convingă cei care ne sfătuesc să privim în viitor fără să ne mai uităm la varianta de trecut care produce viitorul. În România de apoi existau o speranță extraordinară în viitor și o demnitate a speranței pe care ar trebui s-o regăsim. În România de acum ne pregătim un viitor lipsit de perspectivă, un viitor fușerit, ca și prezentul, care pare mai mult un ieri, alaltăieri, decît o punte între ceea ce a fost și ceea ce sperăm că va fi. Dacă nu vom accepta că ziua de mîine a început cu cel puțin cîteva zile în urmă vom continua să ne uităm buimaci unii la alții și să ne închipuim că ne vom întîlni la plesneală cu ziua care urmează. Încît poimîine s-ar putea să nu avem amintiri despre azi, ci doar impresia că ne retrăim într-un prezent perpetuu.

România de apoi

Medgidia, orașul de apoi este o colecție de scurte istorisiri balcanice, povestite cu talent de un foarte bun prozator, Cristian Teodorescu, și care descriu o lume dispărută, „lumea Orașului de apoi”, înțelegînd prin „Orașul de apoi” lumea reală și zburciată a anilor '40, într-un decor dobrogean, presărat cu imagini memorabile, dar și cu personaje pitorești. „Orașul de apoi” poate fi orice oraș din România, cu locuitorii săi și cu dramele sale.

Primele povestiri din această carte au fost publicate în „România literară”. Ele pot fi citite fie separat, fie împreună. Aceasta a fost și dorința sau, mai bine zis, scopul scriitorului, acela de a concepe un roman pe care cititorul, într-un anumit fel, și-l poate scrie singur: „Puteți începe să-l citiți de oriunde. Dinspre sfîrșit înapoi, cei mai nerăbdători, de la început, dar cu sărituri peste așa-numitele capitole de umplură, cei care vor ca romanele să nu treneze, și de la cap la coadă, cei care vor să citească un roman ca pe un roman, chiar dacă e alcătuit din peste o sută de povestiri ce le pot încurca obișnuințele de lectură...”.

Dacă am fi să-l credem pe Cristian Teodorescu, am putea spune că ficțiunea este în romanul *Medgidia*,

orașul de apoi doar „o mască” și rolul de a camufla întîmplări și personaje cît se poate de reale, că viața este una și ficțiunea este alta. Mario Vargas Llosa abordează într-unul dintre eseurile sale relația dintre viață și literatură, dintre adevăr și ficțiune. Concluzia la care ajunge el este că indiferent cîte lucruri separă, granița dintre adevăr și ficțiune este greu de delimitat: „De cînd am scris prima povestire – spune Llosa – am tot fost întrebare dacă ceea ce scriam «era adevărat». Chiar dacă răspunsurile mele îi satisfac uneori pe curioși, cînd răspund la această întrebare, am incomoda senzație că, oricît de sincer aș fi, spun ceva ce nu reprezintă tocmai ceea ce am vrut să zic”.

România de acum

Întîmplările prezentate în romanul-puzzle al lui Cristian Teodorescu, „dețășabile”, cum spune autorul, dar în același timp strîns legate între ele de un fir invizibil, oferă într-adevăr nenumărate posibilități de lectură. Cert este că, indiferent de opțiunea cititorului, fiecare text din această „colecție” are un început și un sfîrșit, poate fi perceput individual sau ca parte a unui întreg omogen; spune o poveste, aduce în prim-plan oameni ai locului. „Oameni. Nu lucruri, nu peisaje; oameni... Căci fiecare om e o formă de încăpăținare, adică o idee. Și-ți place să vezi care e gestul ideii, care e vocea ei. Cum surîde ea”, scrie Noica. Despre oameni ne povestește în primul rînd Cristian Teodorescu, fie că vorbim despre potcovarul Bazil, Costică Observatorul Astronomic, Martirul Păulică, Femeia cu voal, Fericirul Ionică, Fănică și Mareșalul sau logodnica locotenentului.

România de apoi a lui Cristian Teodorescu ne ajută să înțelegem mai bine România de acum, cea în care trăim în fiecare zi.

Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi*, colecția „Proză”, Editura Cartea Românească, 2009, 24.95 lei

Pagină realizată de Bogdan Romaniuc

George Enescu la Praga cu Remus Azoitei și Eduard Stan

După ce am ascultat duo-ul Remus Azoitei-Eduard Stan pe scena sălii Josef Suk din prestigiosul, model ca acustică și ambianță, centru de concerte *Rudolfinum* de la Praga, am reluat cu plăcere reînnoită integrala lor Enescu, a operelor complete pentru vioară și pian. Cele două discuri, publicate de casa germană *Hänssler Classic* în 2007-2008, sînt înregistrări de excepție, fără discuție în topul interpretărilor enesciene, de un nivel comparabil aceluia al numelor celebre. Iar ele nu lipsesc din discografie, în ciuda vaietelor periodice ale celor ce îl plîng pe un George Enescu insuficient cunoscut. Violoniști de talia lui Yehudi Menuhin, André Gertler, Ida Haendel, Christian Ferras și Gidon Kremer au lăsat în urmă înregistrări minunate. Lor li s-au alăturat în ultimii ani, cu aceeași pasiune pentru Enescu, mai tinerii Laurent Korcia și Leonidas Kavakos, Philippe Graffin și, foarte recent, în Cehia, Martina Bacova.

Este adevărat însă că, dacă discografia muzicii de cameră enesciene e relativ bogată și la îndemîna oricui, interpretările pe scena de concert, pentru un public larg, sînt rare. Din această perspectivă, inițiativa prea des și pe nedrept huliului Institut Cultural Român de la București de a susține și sponsoriza un turneu în marile săli de concerte ale lumii al duo-ului Azoitei-Stan cu sonate enesciene și brahmsiene, este un gest ce merită toată lauda și publicitatea.

Turneul a început la 1 octombrie la München, o zi nenorocită dată fiind coincidența cu celebrul *Oktoberfest* bavarez în care viața orașului e scaldată în și paralizată de... bere și

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

efectele ei. Turneul a continuat cu etape la Bruxelles, Stockholm, Hamburg și, săptămîna trecută, Praga. În total, artiștii români vor face să răsunе muzica lui Enescu în 15 mari centre culturale, inclusiv în Statele Unite, ceea ce este în sine un record.

Dacă pe Eduard Stan îl cunoșteam de pe un disc *Hänssler* precedent, cu un recital ales, din 1995, Remus Azoitei, cu stilul și statura sa pe scenă, amintind de mari violoniști ai trecutului, a fost o adevărată surpriză și plăcere. Și mi-am spus, și nu cred că greșesc, că mă aflu în fața unui violonist român de clasă cu adevărat internațională, o specie rară astăzi, dacă nu chiar inexistentă.

Anul acesta o recenzie a integralei lor enesciene, în publicația britanică „Gramophone”, lăuda „stilul interpretativ rafinat, dar vibrant” al lui Azoitei, interpret cu o voce distinctă în peisajul violonistic, și „suplețea memorabilă” a lui Stan „în termeni de ritm și tușeu”. Pianistul era comparat favorabil cu predecesorii săi de marcă în interpretarea enesciană, Hepzibach Menuhin, Valentin Gheorghiu sau Pierre Barbizet, toți un model în sine. Criticul Rob Cowan conchidea că pentru cei atrași de repertoriul enescian, nu mai este necesar să caute mai departe, integrala Azoitei-Stan fiind „de mîna întîii”.

Auzite în sală, interpretările duo-ului întrec orice așteptare și toți cei (puțini) prezenți la Praga, români stabiliți sau lucrînd acolo, profesori și traducători cehi atașați de cultura românească, plus o mîna de amatori de muzică, ziarîști americani de la Europa Liberă, am fost de acord cu natura excepțională a concertului. Sper ca entuziasmul celor prezenți și aplauzele îndelungate să fi compensat incapacitatea sau dezinteresul companiei britanice, ce se ocupă de managementul turneului, în a atrage auditoriul local și turiștii altfel avizi de concerte și care, de regulă, la Praga, umplu sălile. Nici un afiș, nici măcar unul în fața sălii de concert în ziua recitalului, nici un critic muzical invitat, nici o publicitate făcută concertului praghez, cu excepția invitațiilor trimise de Institutul Cultural Român de la Praga, au făcut ca evenimentul să treacă complet anonim, neobservat.

Este cu atît mai notabil că Remus Azoitei și Eduard Stan au cîntat la un nivel maxim al posibilităților lor. Cum îmi spunea după concert violonistul, cei doi se simt aproape „căsătorii” cu muzica lui Enescu, într-un repertoriu pe care îl șlefuiesc de mai bine de zece

ani, fără să aibă impresia că au ajuns la capătul înțelegerii lui.

Ambii instrumentiști români, merită repetat, provin dintr-o școală admirabilă. Azoitei își definea filiația spunînd că provine „dintr-o școală românească și sovietică, studiînd cu Daniel Podlovsky, care la rîndul lui a studiat cu [Yuri] Yankelevich și, deci, fosta mare școală rusă; după aceea m-am mutat la New York, la Julliard School, unde am studiat cu Dorothy DeLay și Itzhak Perlman, ei mergînd pe un filon francez-belgian, dar și rus, într-o anumită măsură, prin Ivan Galamian, profesorul lui Dorothy DeLay; ulterior, m-am mutat la Londra, unde am studiat cu Maurice Hasson, marele violonist de factură întregă franceză. Și, astfel, stilul meu s-a cizelat în mai multe feluri și cu sufletul românesc, cred că mi-am găsit o identitate proprie”. „Încerc întotdeauna să fiu sincer pe scenă și să dau întreaga capacitate a posibilităților mele și le spun aceasta și studenților mei, de la Royal Academy of Music, unde am șansa să fiu profesor. A face muzică (*music making*) este un proces, un exercițiu, de sinceritate.”

Eduard Stan provine și el dintr-o școală impecabilă: „Pentru mine, cea mai mare influență a avut-o Arie Vardi, din Israel. Am început cu Karl-Heinz Kämmerling, celebrul pedagog german, dar cred că am profitat mult mai mult de pe urma lui Arie Vardi; un artist legat cumva de România, unde a fost premiant, a împărțit cu Dan Grigore premiul la unul din primele concursuri Enescu”.

L-am întrebat pe Remus Azoitei ce s-ar putea face pentru a integra și tineri români în genul de programe cum este „New Generation” la Londra în care participă, altfel, tineri de mare talent din diferite națiuni europene. Azoitei observa pe această temă că în vest sînt extrem de puțini români cu cariere de succes individual; cei mai mulți au cariere de succes în orchestre și profesionale, dar nu camerale, de vîrf: „Poate pentru că România a fost atîția ani o țară închisă, în spatele Cortinei de Fier, pentru că muzica din vest a evoluat și noi am rămas la nivelul anilor '50-'70, tributari unor influențe sovietice foarte puternice, s-a creat un fel de discrepanță care nu este ușor de recuperat; românii sînt foarte talentați și, prin urmare, foarte apreciați, dar pe plan muzical ar putea fi mai competitivi. Sînt, desigur, mai multe aspecte ale acestui proces, de la educația muzicală pe care o capătă în țară, pînă la instrumentele muzicale la care cîntă...”

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Dragostea nu-i pentru oricine?

Nici nu apucasem să ascult a treia piesă de pe noul album Rammstein – *Liebe ist für alle da* (Pilgrim-Universal, 2009 – licență specială pentru România), cumpărat luni de la Rock-shop, cînd vecinii au dat năvală, răpăind cu pumnii în ușa mea. Am deschis voios, crezînd că vor să ne bucurăm împreună. Da' de unde! Mi s-au plîns că li se dărimă tencuiala de pe ziduri, cad carpetele din cuie, vasele se sparg, geamurile zuruie, paharele crapă, ceștile de cafea... Nu mai insist, prăpăd! Am pus pauză la player și i-am studiat cu atenție. Era clar, făceam parte din filme diferite. La mine nu se petrecea nici un pocinog de felul celor reclamate. Eu mă simțeam perfect, și asta nu datorită lichidului convingător, de culoare castanie, ce-mi fulgerase creierul deodată cu „versul” *Rammstein*, utilizat ca refren în piesa *Rammlied*. Le-am făcut vecinilor pe plac și-am redus volumul amplifului la 25%, suficient să receptez ce venea de pe CD.

Asta a fost marți.

Miercuri, m-am interesat dacă vecinii sînt acasă. Nu erau. Dar nici eu n-am putut ține volumul peste 40%! Ascultam *Waidmanns Heil*, piesa a treia, cu sonoritatea inspirată parcă de folclorul afro-asiatic, în care zgomotele ca de cuțite frecate unul de altul au senzualitatea unei partide sado-maso. Ridicînd privirea spre tavan, deodată cu paharul, am observat că o fotografie-tablou atîrnă într-un cîrlig parțial ieșit din lemnul ramei. M-am săltat la timp ca să desprind obiectul din cui și să-l studiez. Cum și cînd izbutise hoșurubul să se desfileze, rămîne un mister! Probabil fusese stricat din fabrică, arăta ca ros de rugină, chiar fără crusta specifică bolii metalelor. L-am înlocuit cu altul întreg, nichelat, am pus tabloul la loc și-am reluat piesa 6, *Frühling in Paris*. Melanjul de poezie, locuri comune și amintiri de ne-regretat era cît pe-aci să-mi provoace

doza de ironie cu care întîmpin manifestările de sentimentalism leșios. Fisa despre ce-i cu piesa mi-a picat la timp, deodată cu suportul de plastic al unei așa-zise „opere de artă populară”, un fel de patruleter îndoit în semicerc, în care se pune o poză. Așezat fiind pe-un dulap, alături de boxa centrală a sistemului 5.1, mi s-a părut un fenomen firesc să cadă. Bine că nu s-a spart!, am gîndit, și-am putut apoi să mă concentrez asupra piesei 7, *Wiener Blut*. Startul, ca trimiteră la opereta binecunoscută, este... Cum să scriu, să nu comit gratuități desuete? Din dilema asta m-a salvat nu Marius Chivu cu vreun transfer *rockish*, ci – din nou! – intervenția în forță a trupelor de vecini scandalizați de...

Dar asta era joi, cînd, pe căldura de toamnă indiană, deschisem larg fereastra să respir dulcea atmosferă, sorbind lent din vinul tulbure, proaspăt oprit din fierbere. Uitasem că vecinii știu atîta engleză cîtă germană știu eu, așa că înțelegeau esențialul versurilor piesei 8, *Pussy*. Sau văzuseră videoclipul deocheat? Dar unde? Ei, unde! Internet au toți, de Youtube a aflat și lelea Dida Zbenghii, ai cărei copii sînt de cîțiva ani în Spania, la muncă! Să mă mir? Poate doar de ipocrizia cu care unii condamnă manifestările amorului, atît cele psihice, cît și cele fizice...

Căci despre asta e vorba, în definitiv. De cînd creștinismul a proclamat că actul originar este așa-și-pe-dincolo, se vor găsi mereu învinzi gata să blameze necesitatea ființei umane de a fi împreun(at)ă cu altă ființă umană. Și se vor găsi alți indivizi care să facă bani din chestia asta, mizînd pe ceea ce Flaubert, parcă, definea drept „șocarea burghezului”. A se studia, într-o aprofundarea ideii, booklet-ul cu fotografiile lui Eugenio Recuenco. Provocarea senzuală, de-o violență à la fin du siècle, trebuie văzută, nu descrisă.

„Suplimentul de cultură” vă oferă în fiecare săptămână clasamente care oglindesc vânzările din lanțul de librării Cărturești.

TOP CARTE

- 1** **Animalul inimii**
Herta Müller
Editura: Polirom
- 2** **Prin perdea**
Aurora Liiceanu
Editura: Polirom
- 3** **Amintiri și povești mai deochiate**
Neagu Djuvara
Editura: Humanitas
- 4** **Moartea lui Bunny Munro**
Nick Cave
Editura: Polirom
- 5** **Castelul din nori s-a sfărâmat**
Stieg Larsson
Editura: Trei

O mică doză de tenebre marca Polanski

Dragoș Cojocaru

Aruncînd o privire pe rafturile cu noutăți video mi-a sărit în ochi DVD-ul cu documentarul *Roman Polanski – dorit și căutat ce se poate constitui oricînd în „proba A” a Apărării pentru avocații cunoscutului regizor*. Știți pentru ce (celebritate, viol, minoră, exil etc.), haideți să ne uităm puțin la restul.

Între noi fie vorba, nu știu cîți vor da năvală să achiziționeze acest DVD, dar, trebuie s-o recunoaștem, conținutul este teribil de interesant. Realizatoarea Marina Zenovich examinează perioada de aproape un an scursă între arestarea lui Polanski, în 1977, și fuga lui în Europa și, din imagini de arhivă și interviuri, construiește o apărare interesantă pentru regizorul polonez, prezentînd un judecător (decedat între timp) mult mai interesat să își facă imagine decît să facă dreptate. Un documentar apreciat și (aprig) controversat.

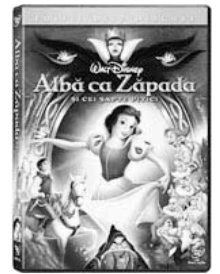
Tragediile și părțile întunecate ce au marcat viața lui Polanski sînt aproape legendare; nu e de mirare că regizorul polonez are un *savoir faire* redutabil cînd trebuie să pună în scenă povești tenebroase. Aici, mai degrabă decît în tabloide, trebuie căutat Polanski...

Iată, de pildă, unul dintre cele mai cunoscute filme ale sale, *Copilul lui Rosemary* (foto), pe care Cărtureștii se laudă că-l au pe DVD. Primul film de la Hollywood al lui Polanski, adaptare a unui bestseller de Ira Levin, un mare succes. Clasic! Povestea unei tinere soții din

Manhattan (Mia Farrow, la începutul carierei), care este convinsă că ea și copilul ei nenăscut sînt ținta unei conspirații oculte din care fac parte soțul și vecinii, se transformă sub bagheta lui Polanski într-o cursă macabră (însoțită deseori de sevențe de ciudat umor) spre un deznodămînt inevitabil și tulburător. Avea să inspire valul de filme „satanice” din anii '70 din care fac parte *Exorcistul* sau seria *Omen*.

Un an mai tîrziu, într-o paralelă sinistră, soția regizorului, actrița Sharon Tate, însărcinată în luna a opta, avea să cadă sub cuțitele măcelarilor lui Charles Mason...

Revenind în prezent, greu de spus cum se va sfîrși pentru Polanski încercările lui cu justiția, dar o pedeapsă „cu executare la locul de muncă” ar fi de dorit, cu atît mai mult cu cît regizorul continuă să lucreze, din spatele gratiilor elvețiene, la thriller-ul *The Ghost*, ce îi are în distribuție pe Ewan McGregor și Pierce Brosnan...

TOP FILM

- 1** **Albă ca Zăpada și cei șapte pitici**
Regia: David Hand
Walt Disney Productions
- 2** **Henry și June**
Regia: Philip Kaufman
Walrus & Associates
- 3** **Cealaltă moștenitoare Boleyn**
Regia: Justin Chadwick
BBC Films
- 4** **Revolutionary Road**
Regia: Sam Mendes
DreamWorks SKG
- 5** **Sunetul muzicii**
Regia: Robert Wise
Twentieth Century-Fox

TOP MUZICĂ

- 1** **Petală**
Alexandru Andrieș
A&A Records
- 2** **Om de lut**
Alexandrina
A&A Records
- 3** **The Resistance (CD+DVD)**
Muse
Warner Music
- 4** **Baladă lăutărească**
Johnny Răducanu
Soft Records
- 5** **Live in London**
Leonard Cohen
Columbia Records

Alexandru Andrieș – Petală

Iată ce ne spune Alexandru Andrieș însuși despre album:

„Albumul *Petală* a prins forma plecînd de la ideea unui material liric, în alt registru decît albumul social-politic *Oficial* apărut în 2008 – dublat de dorința unui altfel de sunet, care să «îmbrace» noile cîntece în haine mai calde și mai potrivite mesajului: de aici două sunete diferite de chitară, cea cu corzi de plastic (în stînga) și cea de jazz (în dreapta), care își fac simțită prezența pe întregul album și care dau un aer cu totul special înregistrărilor.

Alături de Sorin Romanescu (responsabil cu chitara de jazz, evident) au mai fost în studioul «Real Sound and Video» Mircea Tiberian la pian, Cristian Soleanu la saxofon, Eugen Tegu la bass și Tudy Zaharescu la tobe, iar George Baicea apare ca invitat special la unul din cîntece.

La capitolul «voci» m-au ajutat Maria Ioana Mintulescu și Sergiu Mitrofan, domnul Victor Panfilov ocupîndu-se de percuții, imprimări, mixaje, editări și mastering pentru cele 18 cîntece noi – 17 ale mele și unul (*Octombrie*) compus de Francis Cabrel și înregistrat în varianta în limba română – ca urmare a succesului

la public pe care l-a avut în concertul de la Cinematograful Patria, în primăvară.

Un alt lucru special este editarea materialului și pe suport CD – manufacturat prin ODS la Sony DADC, Austria – și pe suport Vinyl, manufacturat în Germania, la Pallas Group, în tiraj limitat pentru audiofili, ca și editarea unui album de fotografie artistică intitulat *Petală* și care conține toate versurile cîntecelor de pe albumul audio (chiar hîrțile scrise de mine, scanate după originale), ilustrate cu fotografiile de la mai mulți artiști – prieteni de-ai mei cărora le mulțumesc și pe această cale: această carte apare la Editura Vellant și va fi lansată în paralel cu CD-ul și LP-ul Vinyl *Petală*”.

Tracklist:

Dacă am dreptate, Unii, alții, Capul și gîtul, Petală, Asta e tot, Bine? Rău, Nu te opri, Lună plină, Dor, Nu-i nici o glumă, Tu, Emananții radioase, Cînd sînt cu tine, De trei ori crimă, Dacă, Cine știe?, Octombrie, Spectator

Alexandru Andrieș, *Petală*, A&A Records, 29.90 lei

La Radio România Muzical

Portret de compozitor

Ludwig van Beethoven

30 de minute zilnic despre viața Titanului de la Bonn

luni - vineri ora 9,30 în reluare de la ora 18,30

Emisiune de Veronica Zbarcea

se aude în FM (97,6 și 104,8) pe satelit și live online muzical.radioromania.ro

http://www.supliment.polirom.ro/

Suplimentul DE CULTURĂ

Saptaminal de Editura Polirom

EXCLUSIV ONLINE: știrile SDC

Zilnic, cele mai proaspete știri din cultură

Bobo: „— Poftim înapoi CD-ul. Ne pare rău, dar emisiunea noastră nu poate difuza așa ceva. Nu e în targetul nostru, noi sîntem foarte elevați, vorbim despre glossy și despre viața cu sclipici și nu ne permitem să rîdem de prostii”.

SDC vă recomandă

Cercul nostru vă prezintă: de Lucian Dan Teodorovici, în limba engleză

Romanul *Cercul nostru vă prezintă*: de Lucian Dan Teodorovici a apărut în limba engleză la editura americană Dalkey Archive, în traducerea lui Alistair Ian Blyth, cu titlul *Our Circus Presents...* Autori precum António Lobo Antunes, Michel Butor, Camilo José Cela, Louis-Ferdinand Céline, Gustave Flaubert, Max Frisch, Carlos Fuentes, Witold Gombrowicz, Aldous Huxley, Danilo Kiš, George Konrad, Raymond Queneau, Rainer Maria Rilke, Nathalie Sarraute, Andrzej Stasiuk, Gertrude Stein, Dumitru Țepeneag se află în portofoliul prestigioasei edituri americane.

Traducerea a apărut cu sprijinul Institutului Cultural Român prin Translation and Publication Support Program (TPSP).

Cartea va fi publicată, anul acesta, și în limba maghiară la L'Harmattan Könyvkiadó, în traducerea Susanei Nagy. Un fragment în limba maghiară a fost prezentat în cadrul Festivalului Internațional al Cărții de la Budapesta, ediția 2009. De asemenea, romanul va fi publicat în limba italiană la Editura Zonza Media Group, în traducerea Ilenei Maria Pop.

Cercul nostru vă prezintă: a fost prima carte a lui Lucian Dan Teodorovici apărută la Editura Polirom (colecția „Ego”, 2002; ediția a II-a, colecția „Ego. Proză”, 2007).

Robert Turcescu și Doru Bușcu descoperă Medgidia, orașul de apoi

Joi, 5 noiembrie, la ora 18.00, la Librăria Cărturești Verona din București, va fi lansat romanul *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu (Editura Cartea Românească, 2009). Prezintă, alături de autor: Tania Radu, Doru Bușcu, Robert Turcescu, Daniel Cristea-Enache.

Pentru prima oară în literatura română, cititorii își pot scrie singuri romanul, pe măsură ce adună la un loc, cu suflul la gură, nu doar poveștile care le leagă. Sînt 103 nopți și zile ale locuitorilor tuturor orașelor de apoi.

Romanul este o savuroasă colecție de „istorii” individuale profilate pe fundalul agitat al anilor '40 din secolul trecut, preț de zece ani de zbcium politic, dar și de viață, pur și simplu. În decorul târgului dobrogean – care devine, în logica ficțiunii, un centru al Lumii – se „filmează”, cu maximă acuitate și fidelitate a imaginii, memorabile secvențe din vremea Războiului, a rebeliunii legionare ori a ocupației sovietice.

„Cristian Teodorescu din Medgidia, de profesie croitor literar, a tăiat o bucată din Dobrogea și a făcut din ea un costum impecabil, așa cum se purta pe vremea marilor scriitori. Trebuie spus că Dobrogea are stofă, iar cine nu știe nimic despre cum poți rămîne fermecat de praf, ape, oamenii și de infinitele ei povești, are acum o bună ocazie să afle.” (Doru Bușcu)

Editura Polirom vă dă întâlnire pe Str. Revoluției nr. 89

Volumul *Str. Revoluției nr. 89*, apărut în colecția „Ego-grafii” de la Polirom și coordonat de Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici, va fi lansat sîmbătă, 28 noiembrie, de la ora 12.00, la standul TVR Cultural din cadrul Tîrgului de Carte „Gaudemus 2009”. La dezbateră transmisă în direct de TVR Cultural, vor participa Cristina Țopescu, Toni Greco, Solomon Marcus, Ioan T. Morar, Radu Aldulescu. Moderatori ai lansării vor fi Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici.

Tot sîmbătă, de la ora 15.30, volumul va fi prezentat de cei doi coordonatori, Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici, la standul editurilor Polirom și Cartea Românească (nivel 0, nr. 27).

La douăzeci de ani de la Revoluție, douăzeci de texte ale unor autori provenind din zone culturale diferite – literatură, teatru, coregrafie, jurnalistică etc. – ilustrează o istorie subiectivă a momentului decembrie 1989.

De la relatarea amănunțită a celebrului miting care a marcat începutul sfîrșitului dictaturii pînă la analiza în oglindă a așteptărilor de atunci și a situației de acum, povestirile parcurg toată gama de atitudini și trăiri prin care am trecut cu toții atunci.

Volumul cuprinde texte semnate de Georg Aesch, Radu Aldulescu, Liviu Antonesei, Ion Barbu, Matei Bejenaru, Jan Willem Bos, Gigi Căciuleanu, Magda Cîrnel, Laure Hinckel, Toni Greco, Norman Manea, Solomon Marcus, Ioan T. Morar, Maia Morgenstern, Dan Perjovschi, Ion Pop, Ion Sapdaru, Andrei Șerban, Cristina Țopescu, Matei Vișniec.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

La emisiune

[la telefon]

— Bună ziua. Sîntem o casă de producție de succes și avem o trupă de succes care a scos de curînd o piesă nouă. E o piesă foarte haioasă, în stilul formației, mă rog, îi cunoașteți doar, ați auzit de ei.

— Da, da. Cum să nu? Am auzit. Chiar ne întrebam de ce nu mai scot nimic nou și eram pregătiți să îi chemăm în emisiunea noastră oricînd. Și noi sîntem un post de televiziune de succes și chiar cineva de la noi, cred, acum o lună, a sunat la voi să invite formația în cauză.

— Da, da. Așa e. Îmi amintesc perfect. Numai că atunci încă nu era gata piesa și nu aveam cum să apărăm. Acum e gata și săptămîna asta ne-am gîndit să facem o promovare puternică, un tur al televiziunilor, mai ales că piesa e de sezon. E vorba despre o melodie cu politicieni și cum e sezonul alegerilor, ne-am gîndit că se potrivește foarte bine, dată fiind situația actuală. E un cîntec foarte haios, nu se poate să nu rîdeți cînd îl auziți.

— Sigur, perfect, noi sîntem foarte de acord să vă oferim spațiu în emisiune. Veniți marți.

— Perfect. Deci ne-am înțeles. Sun la formație și îi trimit.

[marți, față în față]

— Bună ziua, sîntem o formație de succes și am venit la emisiunea dumneavoastră de suc-

ces ca să promovăm ultimul nostru single.

— Da, sigur. Poftiți la machiaj. Ne pare rău, e o mică întîrziere, va trebui să așteptați puțin. Dați-mi CD-ul și așteptați aici. Dacă vreți ceva, o cafea.

— Da. Mulțumim.

[un pic mai tîrziu]

— Unde e formația de succes? A, tot aici sînteți. Poftim înapoi CD-ul. Ne pare rău, dar emisiunea noastră nu poate difuza așa ceva. Nu e în targetul nostru, noi sîntem foarte elevați, vorbim despre glossy și despre viața cu sclipici și nu ne permitem să rîdem de prostii.

— Bun, dar voi ne-ați invitat în emisiune. Cînd ne-ați chemat știți despre ce cîntăm, despre ce e piesa, doar vi s-a spus.

— Da, ni s-a spus. Dar a fost o neînțelegere. Producătoarea noastră își cere scuze, dar nu puteți apărea aici. Stilul vostru deranjează. Ne pare rău. Acum ieșiți, vă rog, din platou.

— Deci nu ați ascultat formația noastră de succes pînă acum și nu știți despre ce e vorba în cîntec?

— Nu.

— Și totuși ne-ați făcut să venim pînă aici ca să ne spuneti că nu se poate difuza.

— Da. Exact. Așa procedăm noi. Ne pare rău. Acum vă rog să plecați.

— Ok.

18 ani, același prieten!

TVRIAȘI

Studioul TVR Iași

6 noiembrie, ora 16:00
Gala de film documentar „IAȘI DESCOPERĂ”

7 noiembrie, orele 10:00 - 14:00
Ziua porților deschise

7 noiembrie, ora 10:30
„Videoteca de aur” a TVR

Intrarea liberă

Radio Iași

68 de ani... CLASIC
2 ani de FM

Soliști:
Sofia Vîcoveanca, Laura Lavric, Daniela Condurache, Anton Achiței, Margareta Clîpa, Maria Murgoci, Maria Șalaru, Ștefan Pîntîile, Laura Ștefănescu, Elena Măndrescu, Claudia Martinică, Constantin Băhrin, Marius Zgăianu, Silvia Ene, Petronela Rusu, Dan Dobos, Cornelia Ciobanu, Sorin Filip, Lucica Păltineanu, Gheorghe Finiș, Rodica Andronic, Lili Ciortan, George Forcos-Palade, Marilena Guzgă, Ștefan Deaconița, Maria Costioaia, Ion Ursache, Costică Matei-Creangă, Daniela Mera, Andrei Maxim, Mitrița Velicu-Cămară, Adriana Bucevschi

Orchestra
„Rapsodii Botoșanilor”
dirijor: maestrul Ioan Cobălă

Luni, 2 noiembrie 2009, ora 17:00,
Casa de Cultură a Studenților

Doar invitațiile Radio Iași permit accesul

Suntem acasă în toată Moldova!

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Veronica D. Niculescu, Adrian Olaru, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Constantin Vică.

Caricatură: Lucian Amariu (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Balan, R. Chiruța, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu, Cristina Hermezui.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

Iulia Blaga: „Mai lungi decât filmele din prima parte a *Amintirilor din Epoca de Aur*, *Legenda vânzătorilor de aer* și *Legenda șoferului de găini* sînt și mai elaborate, depășind cadrul poantei și registrul comic specific filmelor din *Amintiri din Epoca de Aur: Tovarăși, frumoasă e viața!*”.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Posibil (2)

De la Albert Lamorisse încoace, poveștile cu un băiețel și-un balon intră instantaneu în vizorul Ențiclopediei. La fel s-a întîmplat joi, 15 octombrie, cînd televiziunile americane au întrerupt transmisiunea în direct a vizitei lui Obama la New Orleans ca să anunțe întreaga lume că un balon cu heliu construit artizanal plutește deasupra Colorado-ului și că în el s-ar putea să se fi cățărat Falcon, un puști de 6 ani. Elicoptere UH-60 Black Hawk au plecat în căutarea balonului, poliția și armata au intrat în alertă, iar toate statele unite ale universului care deschiseseră din întîmplare televizorul la ora aia au urmărit cu sufletul la gură desfășurarea evenimentelor. După cîteva ore, balonul a aterizat în apropierea aeroportului din Denver (închis de urgență). Balonul era gol. Dacă Falcon a căzut din el în timpul zborului? Imaginea unui copil zdrobit de niște stînci infame i-a făcut pe telespectatori să-închidă ochii de groază. N-a mai trecut mult și agențiile de știri au anunțat că Falcon se ascunsese în podul casei și că nu se urcase de fapt niciodată în balonul construit de tatăl lui. Ce poveste frumoasă, ce final fericit. Doar că n-a fost finalul. În aceeași seară, la „Larry King Live”, Falcon a răspuns, întrebat fiind de moderator de ce-a stat ascuns atîta vreme fără să spună „pîs”, că părinții i-au zis: „it's for the show”. Moderatorul cere precizări, tatăl reformulează încurcat. A doua zi apar noi informații în cazul „the balloon boy” (care are deja și pagină de Wikipedia): tatăl, Richard Heene, e un actorăș reconvertit în inventator de duzină, care participase deja cu nevasta și cei trei copii la „Wife Swap” („Schimbul de mame” american). Richard și Mayumi Heene au înscenat totul, punînd S.U.A. la o cheltuielă de 2 milioane de dolari, pentru ca familia lor să aibă șansa unor alte apariții glorioase la teve. Falcon i-a dat însă de gol. Și pe ei, și presa care a ajutat cum a putut ea mai bine ducerea la bun sfîrșit a farsei, și pe noi, prostănaci obișnuți să înghițim știrile ca pe pastilele *soma* din *Minunata lume nouă*. Am fremătat cu inimile lipite de ecranul pe care plutea un balon gol, am luat de bun craterul de 10 metri săpat de-un meteorit în Letonia și cine știe cîte alte gogomării vom mai fi crezut de cînd am pus prima dată mîna pe o telecomandă. „We're All Balloon Boys Now” (ăsta e titlul unui editorial semnat de Daniel Henninger în „The Wall Street Journal”), verificăm o sursă de mîna doua cu una de mîna a treia, un link cu altul, un talk show cu un show de comedie. Am merita să zburăm de-adevăratelea peste Colorado, fără busolă și apă, pînă ne vin mințile la cap.

ISSN 1584-8272

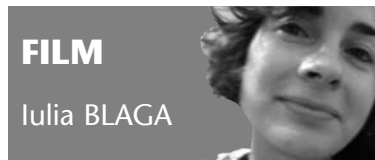

Dragoste în timpul liber

Încep prin a spune că de mult îmi propun să-mi fac *mea culpa* și uit. Să tot fie un an și ceva de cînd aici, la rubrică, am vorbit despre cartea și filmul *Departate de Africa/Out of Africa*, făcînd rușinoasa greșală de a scrie că Denys Finch-Hatton avea un avion Tiger Moth pe care îl „botezase” Gipsy. Eroare: avionul era un Gipsy Moth (frate cu Tiger Moth) încă înainte de a da nas în nas cu Finch-Hatton! Eliberată de această mărturisire, purced. Dintre filmele în premieră pe care le-am văzut în ultima vreme și n-am apucat să scriu, cel mai bun este *Amintiri din Epoca de Aur: Dragoste în timpul liber*, a doua parte a filmului colectiv scris și produs de Cristian Mungiu și regizat de Ioana Uricaru, Hanno Hofer, Răzvan Mărculescu, Constantin Popescu și Cristian Mungiu.

FILM

Iulia BLAGA

Celor două mediumetraje din filmul colectiv, *Legenda vânzătorilor de aer* și *Legenda șoferului de găini*, li se adaugă scurtmetrajul *Curcanii nu zboară*, pe care Mungiu l-a regizat mai de mult pentru proiectul-omnibus european *Lost and Found* și al cărui titlu l-a schimbat acum în *Legenda curcanului zburător*. Mai lungi decât filmele din prima parte a *Amintirilor din Epoca de Aur*, *Legenda vânzătorilor de aer* și *Legenda șoferului de găini* sînt și mai elaborate, depășind cadrul poantei și registrul comic specific filmelor din *Amintiri din Epoca de Aur: Tovarăși, frumoasă e viața!* Unul înfățișează iubirea imposibilă dintre un șofer de găini, nefericit în căsnicie (Vlad Ivanov) și o gestionară de restaurant, tînără și întreprinzătoare (Tania Popa). Din drumurile repetate ale șoferului, atmosfera irespirabilă din propriul cămin și tentativele de a se apropia timid de gestionară, filmul decantează monotonia iubirii maritale (care nu e monotonă doar sub comunism), indicînd însă reperiile gestuale ale afectivității din acea perioadă, trădate, de pildă, de un carton de ouă cadou (care făcea minuni, mai ales înainte de Sărbători).

Al doilea film (ambele sînt regizate de Cristian Mungiu, deși acest lucru nu a fost făcut public de echipa de regizori care își asumă în bloc toate filmele) e un *Bonnie și Clyde* în variantă optzecistă, în care tinerii

Amintiri din Epoca de Aur: Dragoste în timpul liber. Regia: Ioana Uricaru, Hanno Hofer, Răzvan Mărculescu, Constantin Popescu și Cristian Mungiu. Cu: Vlad Ivanov, Tania Popa, Diana Cavallioti, Radu Iacoban, Ana Ularu

interpretați de Diana Cavallioti și Radu Iacoban se lansează într-o infracțiune „pe picior mare”, furînd de la mai multe familii borcane și sticle cu aer în ele (!) pentru analize. Filmul nu tratează, de fapt, despre sticle și borcane, ci despre curajul răspunderii ca revelator al asumării relației afective. Fata, care intră în combinație cu elan și vine cu idei noi pentru că vrea să-și impresioneze noul partener, îl lasă baltă în momentul în care află că el nu e îngrijorat că ar putea fi prins de poliție. Tînărul are un „spate solid”, deci furtul de sticle și borcane era pentru el o distracție de timp liber, ca și dragostea probabil.

Legenda curcanului zburător

Despre *Legenda curcanului zburător*, pe care l-am văzut mai demult,

țin minte că avea mai degrabă o localizare temporală vagă, referindu-se cel mult la începutul anilor '90. Mai mult decît un film de dragoste, e unul despre maturizare, în care o tînără de la țară (Ana Ularu) vine la București unde mama sa trebuie operată, trebuind să-și ia adio de la prietenul ei, curcanul, care va fi dat plocon medicului.

Sîmburele filmului e diferența dintre pătrat și cerc pe care tînăra a reușit să o impună ca evidentă curcanului dresat de ea, dar care e de fapt metaforă pentru trecerea eroinei de la o etapă a vieții la alta. Imaginea Casei Poporului și a curcanului pus să deosebească pătratul de cerc e cea mai bună imagine care putea închide seria legendelor urbane aduse pe ecran de regizorii români pe care schimbarea de regim politic i-a prins în plină creștere.

Salt în bazinul electoral de scriitori

Ca și țara, Uniunea Scriitorilor din România e pe cale de a-și alege un nou președinte.

Am primit pe mail un link către site-ul Uniunii unde sînt postate proiectele/programele celor cinci candidați înscriși pentru funcție. Nu sînt membru al USR, nu mi-am dorit și nici nu-mi doresc să devin, n-am favoriți în acest sens, dar trebuie să recunosc că am fost curios să văd cum arată planurile unui viitor lider al breslei.

Dincolo de respectul – mai mare sau mai mic, e drept,

dar indiscutabil respect – pe care îl port fiecărui candidat în funcție de calitatea operei personale, aș vrea să fac cîteva observații legate de calitatea proiectelor depuse. Îmi pare rău s-o spun (și cred că unii vor dori să mă facă să-mi pară și mai rău după): dacă nu cumva și-au propus să fie niște parodii subtile la planurile de guvernare a României, toate cinci sînt cam o apă și-un pămînt.

În primul rînd, pentru orice om care măcar a frunzărit vreodată o carte de management

e limpede că asocierea termenilor „proiect” sau „program” cu textele propuse de candidați stîrnește rîsul. Prin felul în care sînt puse în pagină, acestea pot fi exemple de succes pentru „așa nu” la orice curs de profesionalizare în scrierea unui proiect. Sau pot fi considerate cel mult niște ciorne, rodul unui brainstorming transcris cu bulinuțe și liniuțe, pe genunchi, pe colțul mesei – fiecare pe unde a apucat –, într-o după-amiază ploioasă.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

E curios cum niște oameni care, de altfel, sînt născuți cu condeiul în mînă, atunci cînd își propun un stil tehnico-științific, se transformă în niște școlari stîngaci pentru care apelul la limbajul de lemn e singura salvare. Și nici asta n-ar fi pînă la urmă o mare problemă dacă „dezideratele” lor ar fi integrate într-o structură minimală de proiect – cu scop, obiective, modalități de îndeplinire, modalități de evaluare, buget etc. Altfel, rămînem la „vom face, vom drege”-urile caracteristice politicienilor

români. Nu mai comentez că păcatul discursului e același: se adresează unui bazin electoral sărac, la criză, la înghețarea salariilor, la oprirea corupției...

Pe de altă parte, mă gîndesc că sînt extrem de naiv și că greșesc amarnic: viitorul președinte al Uniunii – ca și cel al țării – nu e ales pe bază de proiect. Și-atunci oamenii aceștia respectabili au îndeplinit, fără prea multă bătaie de cap, o formalitate care nici nu trebuie comentată.